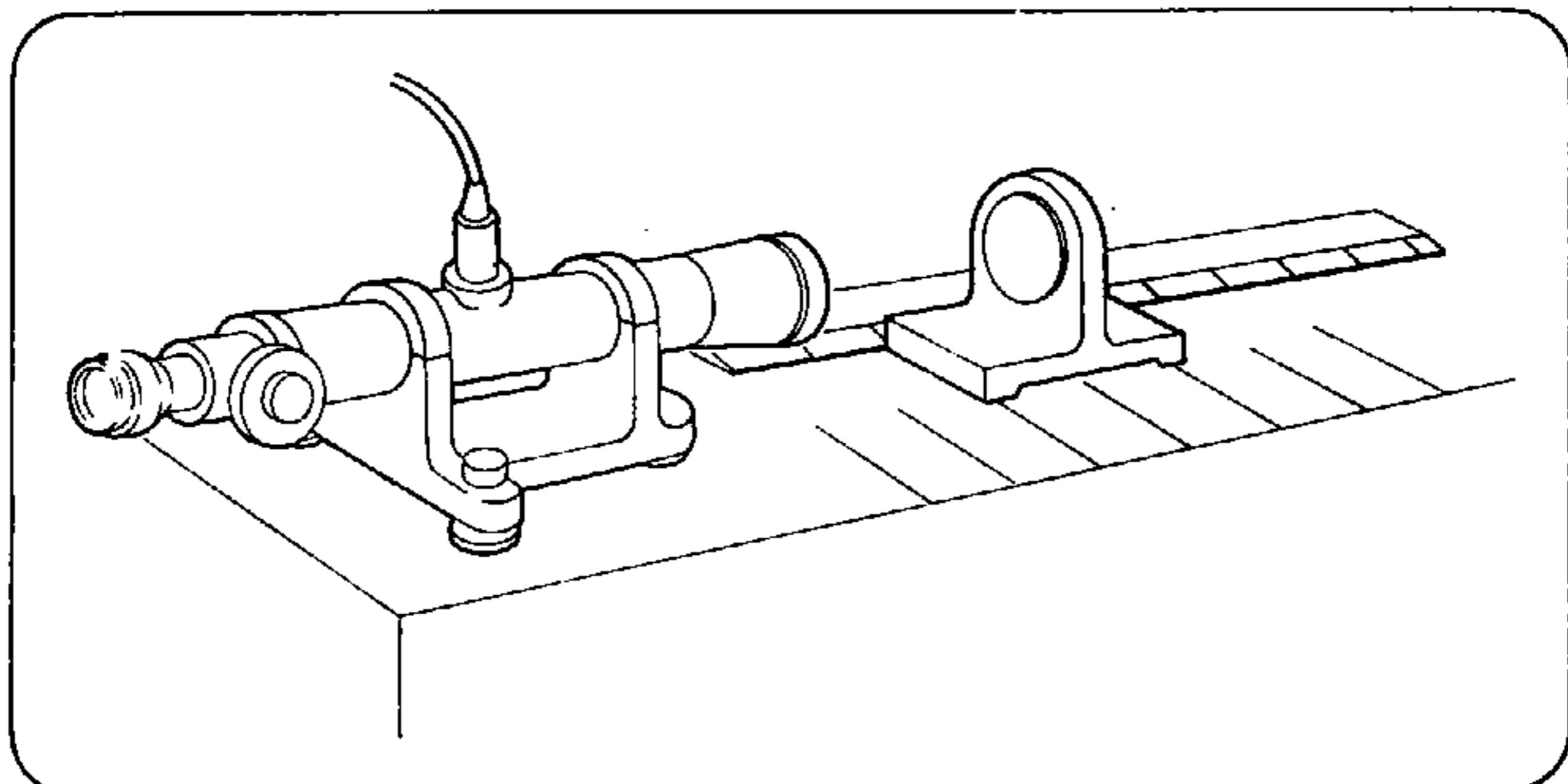

در شکل کالیبری نشان داده شده است که با آن میتوان تمام قطرهای کار فوق الذکر را اندازه گرفت.

موارد استفاده از اتو کولیماتور

اتو کولیماتور یک وسیله اندازه گیری دقیق نوری است. با این وسیله میتوان تغییرات زاویه ای را در سطعی بازتابنده نسبت به مأخذی معلوم اندازه گیری کرد.

این تغییرات زاویه ای را میشود به ارزش های طولی تبدیل کرد. با اتو کولیماتور میتوان اندازه گیری های دقیقی، مانند اندازه گیری همواری سطح، یکنواخت بودن درازا، چهارگوش بودن، موازات، و وابستگی زاویه ای را انجام داد.

۱- اندازه گیری همواری سطح و یکنواخت بودن درازا

الف) سطح مورد نظر را تمیز کنید.

ب) خط کشی تیغه ای انتخاب کرده تمیز کنید.

خط کش را روی سطح موازی خطی که باید آزمایش شود قرار دهید. از خط کش تیغه ای بعنوان راهنمائی برای دستگاه تابنده استفاده می شود.

ج) گام پایه های بازتابنده را اندازه بگیرید و در تمام طول سطح، اندازه دوپایه بازتابنده را بامداد مشخص کرده خط بکشید (مانندشکل)

د) بازتابنده را روی سطح قرار داده آنرا به خط کش تیغه ای تکیه دهید.

ه) اتوکولیماتور را در انتهای سطح مورد آزمایش و روی سطح بازتابنده قرار دهید.

تذکر: اگر تمام سطح باید آزمایش شود، اتوکولیماتور را روی پایه ای محکم قرار دهید.

و) اتوکولیماتور را به جریان برق مناسبی وصل کرده لامپ آنرا روشن کنید.

ز) لوله اتوکولیماتور را به رخانید تا میکرومتر میکروسکوپی در حالت عمودی قرار گیرد.

ح) عدسی میکروسکوپ را میزان کنید تا خطوط های موازی بوضوح دیده شوند.

ط - پایه های بازتابنده را به اتوکولیماتور نزدیک کنید و آنها را به خط کش تیغه ای تکیه دهید.

ی) بدرون میکروسکوپ بستگرید و جای اتوکولیماتور را چنان تنظیم کنید که سیمه های متقطع در سطح عدسی چشمی دیده شوند.

ک) میکرومتر را چنان تنظیم کنید که خطوط های موازی آن در درسوی تصویر افقی خط قرار گیرند.

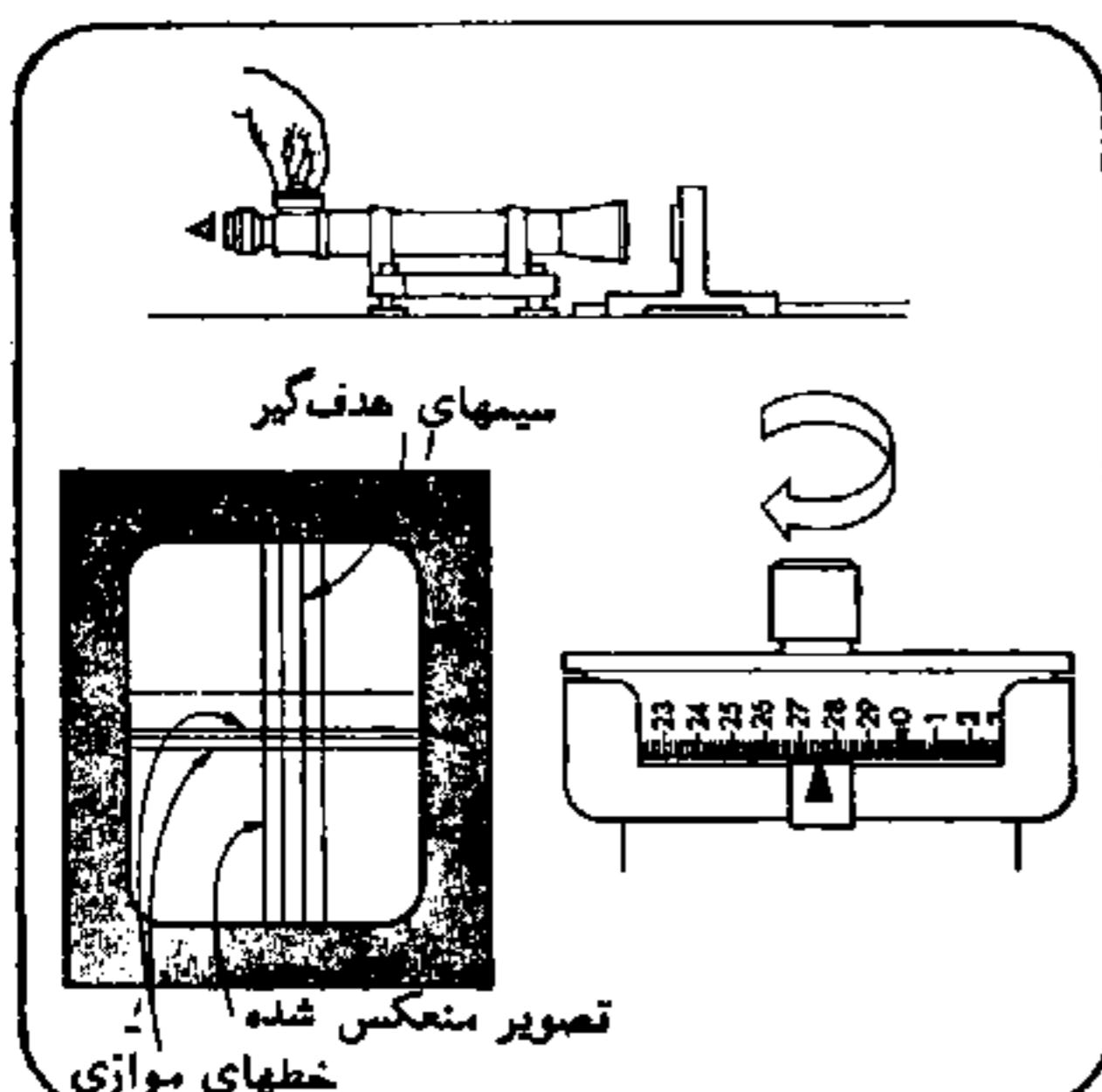
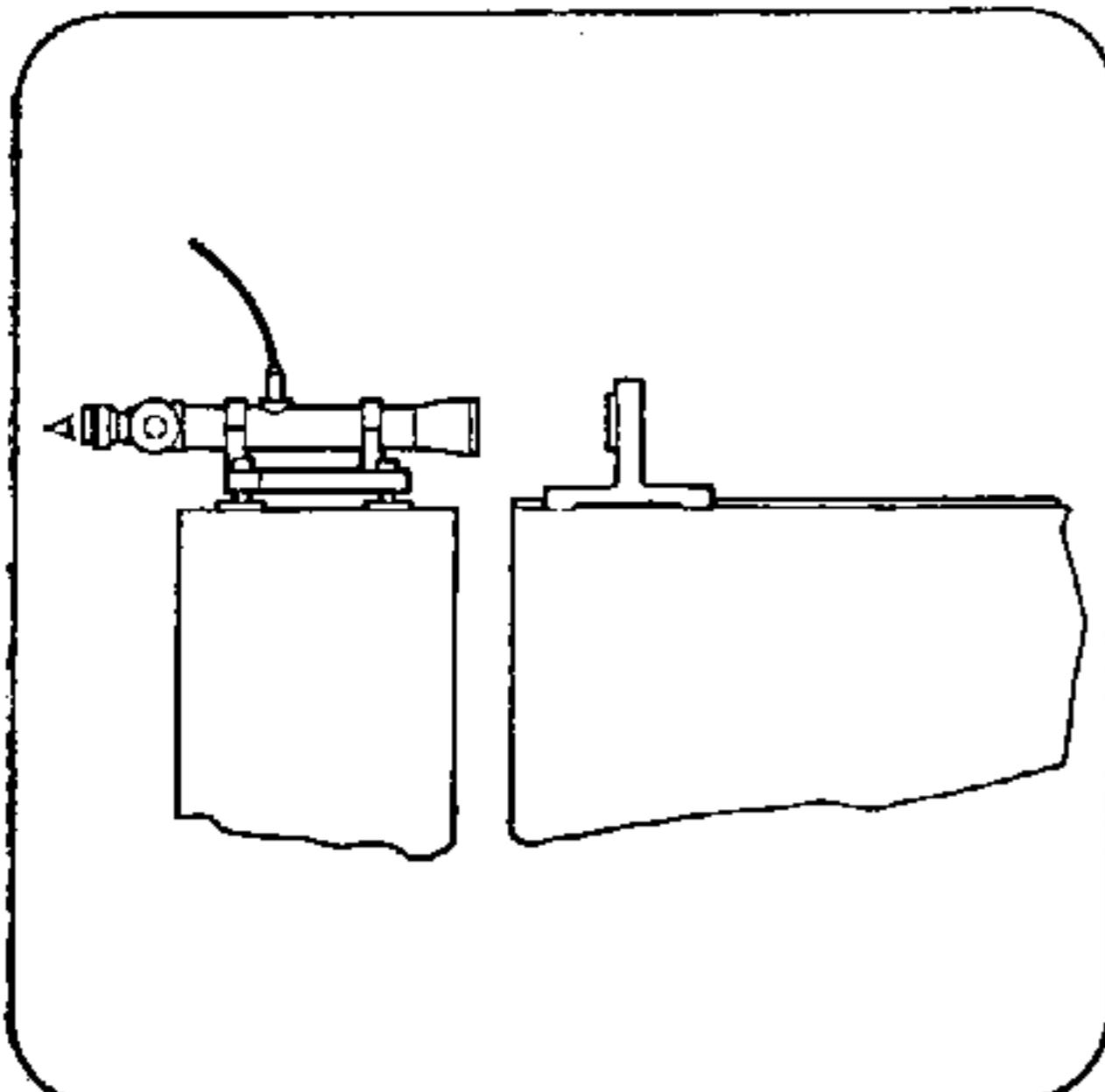
تذکر: تنظیم باید روی تصویر خط انجام گیرد.
سیمه های هدف گیر عمودی را در نظر نگیرید.

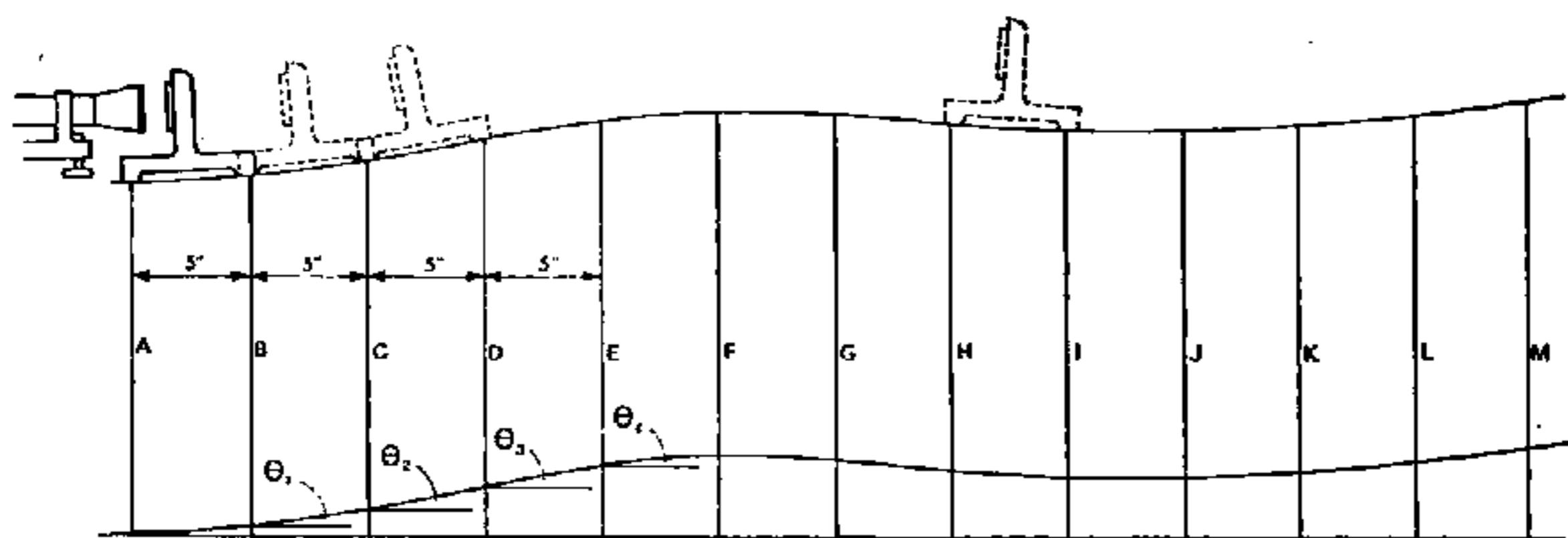
ل) بازتابنده را به انتهای سطح ببرید و بدرون میکروسکوپ نگاه کنید تا مطمئن شوید که اندازه گیری با اتوکولیماتور در این فاصله امکان پذیر است.

تذکر: اگر فاصله در حدود درجه بندی اتوکولیماتور نباشد، باید آنرا تنظیم کرد.

م) بازتابنده را بجای اولیه خود بازگردانید.

ن) میکرومتر و درجه بندی را بخوانید و یادداشت کنید. (اندازه اولی)

۲- اندازه‌گیری زاویه‌ای

- الف) بازتابنده را در طول سطح حرکت دهید و پایه‌های آنرا با فاصله گام خط‌کشی شده میزان کنید.
(گام پایه معمولاً 12 سانتیمتر است). پایه‌هارا به خط‌کش تیغه‌ای تکید دهید.
- ب) میکرومتر را تنظیم کنید تا خطاهای موازی در دوسوی تصویر افقی خط قرار گیرند.
- ج) میکرومتر و درجه‌بندی را بخوانید و بادداشت کنید.

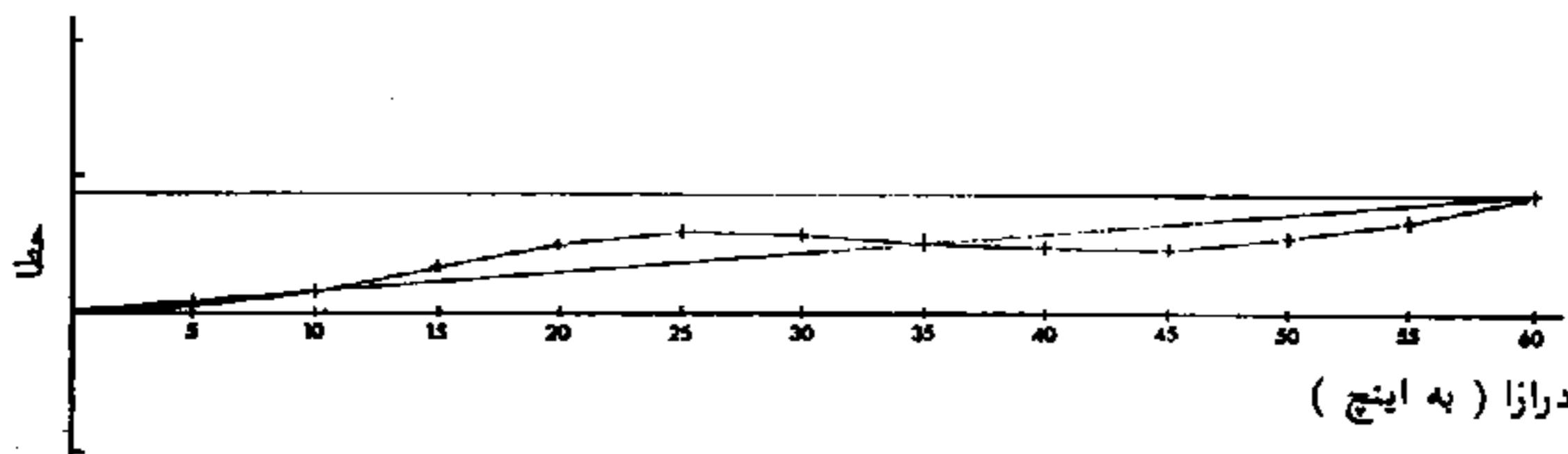
۳- این روش را برای یقینه طول سطح تکرار کنید
برای هر اندازه‌گیری مطمئن شوید که پایه‌های بازتابنده پد اندازه فاصله گام حرکت داده شده است.

۴- تعیین خطاهای

برای حساب کردن خطاهای جدولی تنظیم کنید.

- الف) تغییر زاویه را نسبت به اندازه اولی، برای هر گام، حساب کنید.
- ب) تغییرات زاویه (به ثانیه) را به ارزش‌های طولی (به اینچ) تبدیل کنید. برای گام 5 اینچی، ثانیه رادر 0.000025 اینچ ضرب کنید.
- تذکر: یک ثانیه قوسی برابر است با شیب 0.000005 اینچ در یک اینچ. نتیجه هارا در ستون 4 یادداشت کنید.

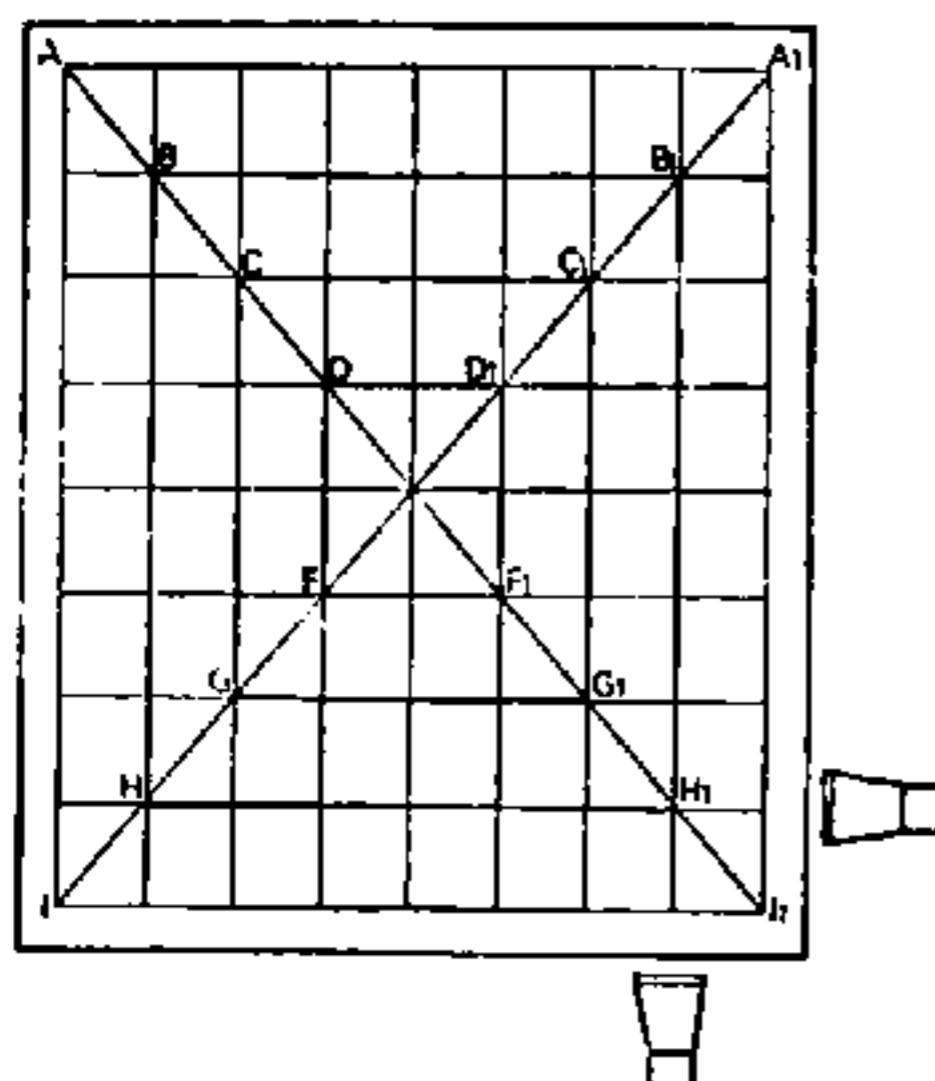
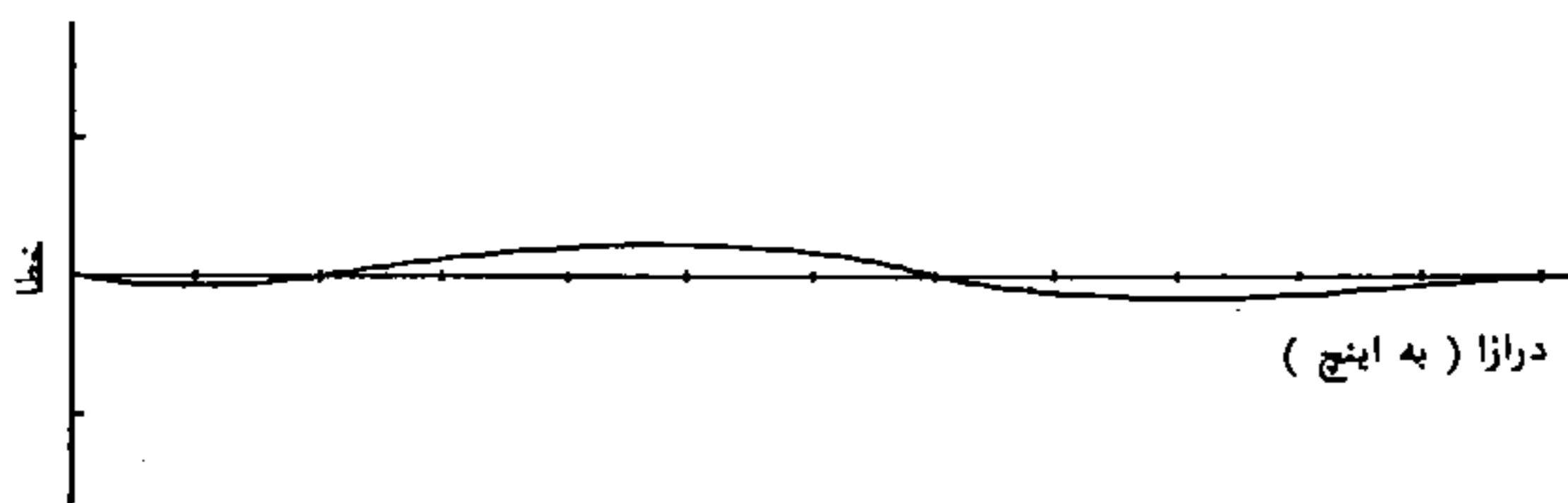
۱- موقعیت	۲- ارقام خوانده شده از اتوکولیماتور	۳- تفاوت بارقم مأخذ (به ثانیه)	۴- افزایش و کاهش در (۵) اینچ	۵- افزایش یا کاهش جمعی (به اینچ)

ج) ارزش‌های ستون ۴ را جمع کرده خطای جمعی را حساب کنید.
نتیجه‌های در ستون ۵ یادداشت کنید.

د) منحنی خطای جمعی رارسم کنید. (طول سطح در محور افقی و خطای جمعی در محور عمودی).
ه) دوسر منحنی را با خطی (خط مأخذ) وصل کنید. فاصله عمودی بین نقاط منحنی و خط مأخذ را حساب کنید.

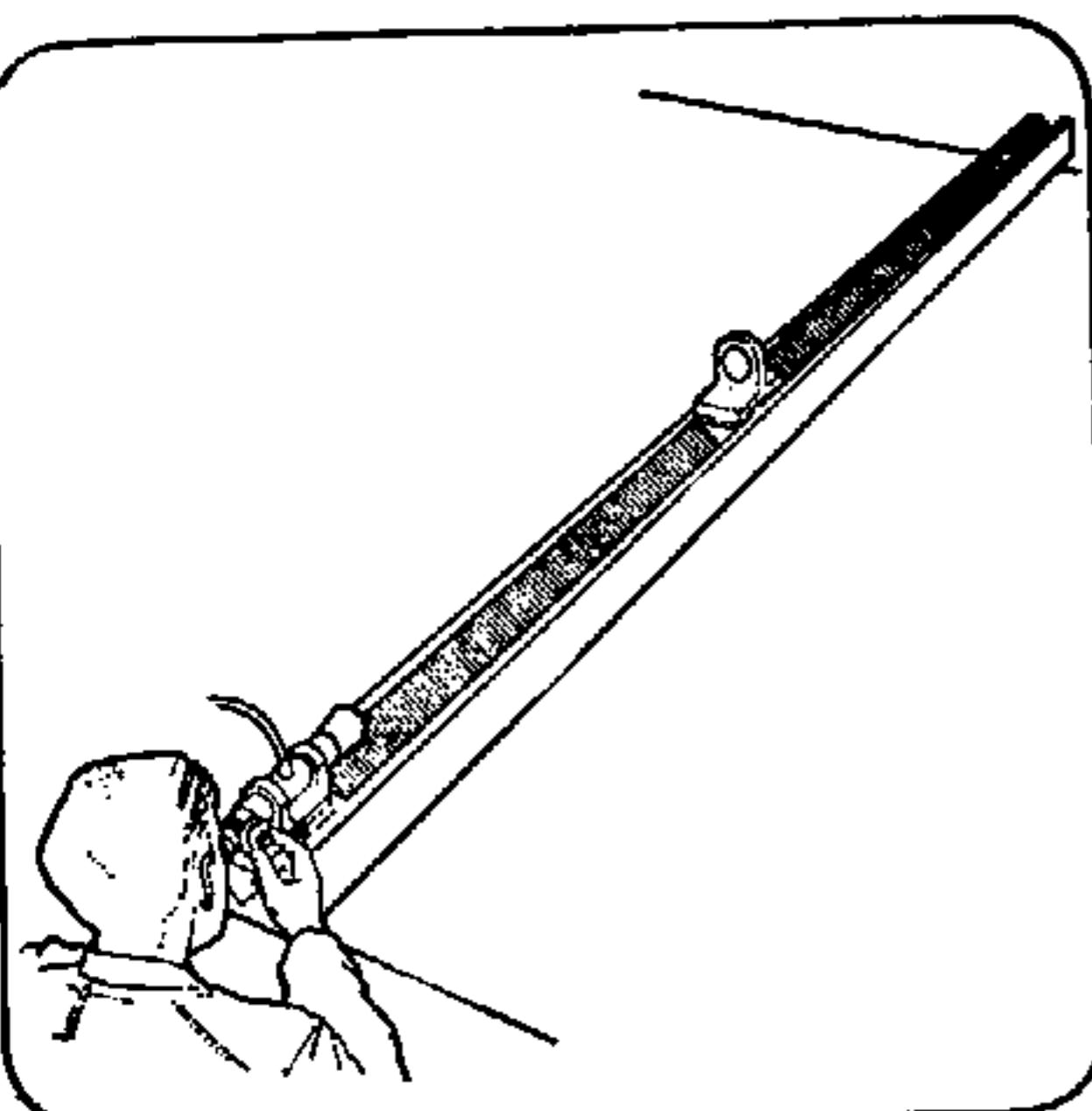
این فاصله‌ها منفی یا مثبت خواهند بود.
و) منحنی تصویر سطح را بکشد.

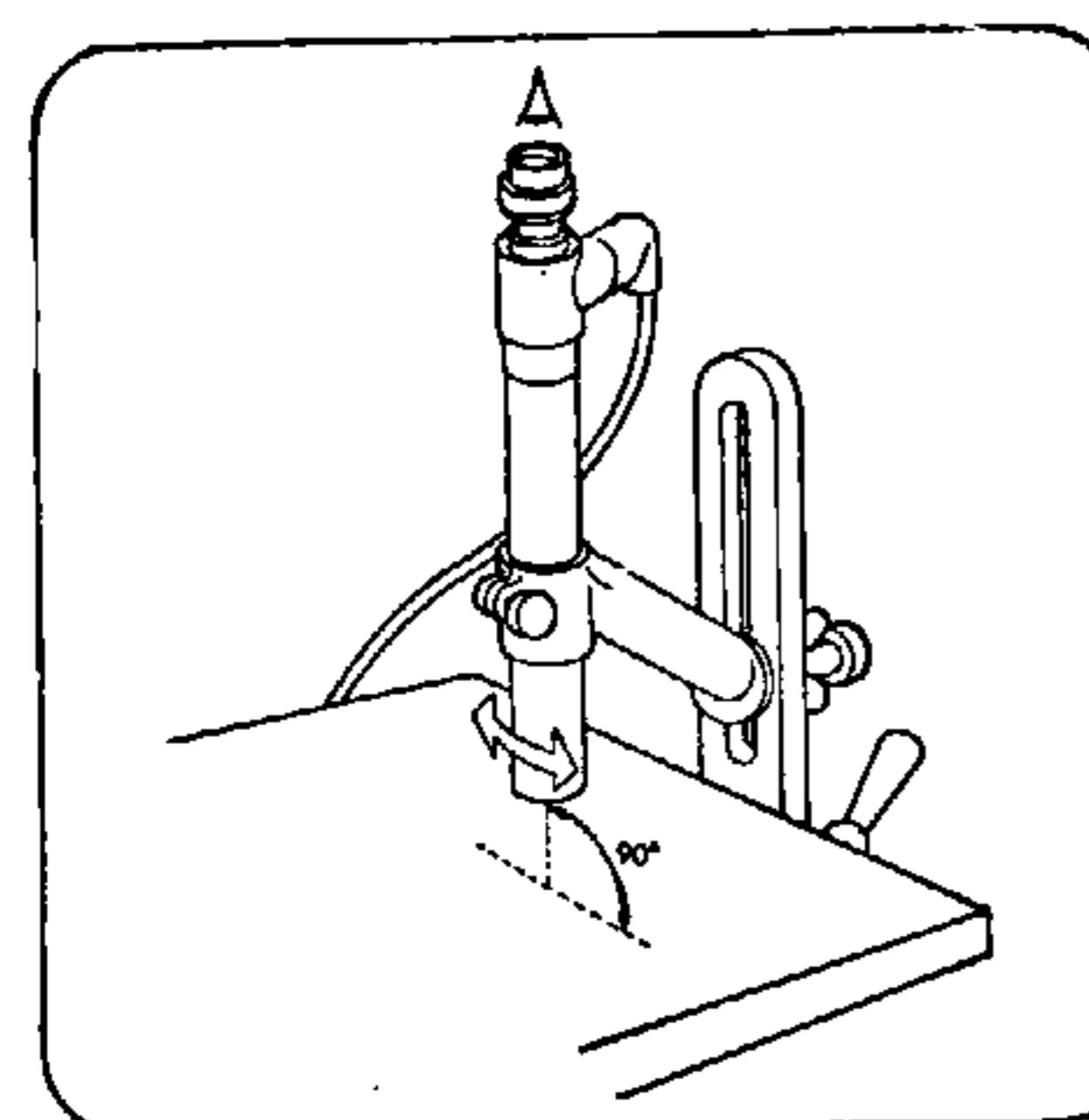
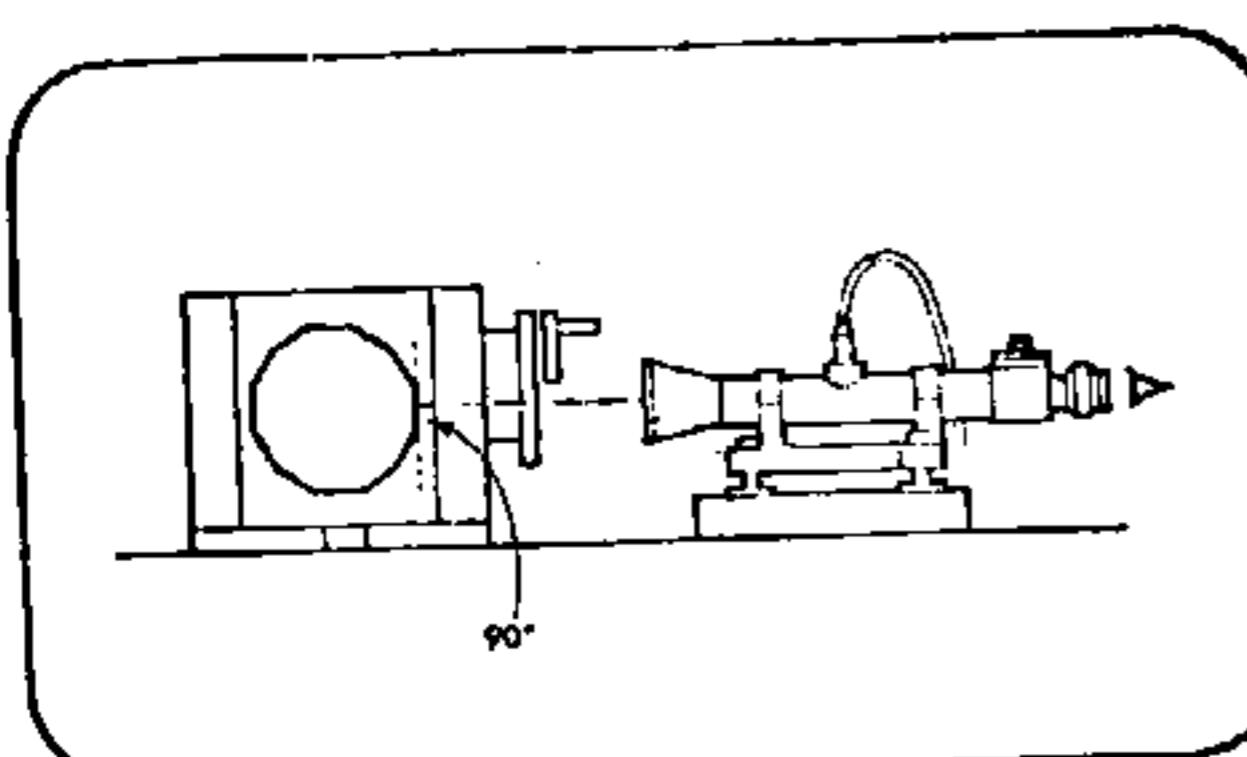
درآزمایش همواری سطحی مانند صفحه صافی، سطح مورد نظر را درامتداد خطهای موازی کناره‌های سطح و همچنین قطرهای آن، بررسی می‌کنند. خطاهای همواری سطح، بوسیله وابسته کردن نتیجه‌ها، درامتداد خطهای گوناگون، تعیین می‌شوند.

استفاده های دیگر از اتو کولیماتور

۱- آزمایش یکنواخت بودن گشوه های
ماشین های ایز ار ند در لادا .

۲- مدرج کردن و آزمایش صفحه تقیم
(بوسیله کثیر الاضلاع اندازه گیری)

موارد استفاده از دکور زاویه

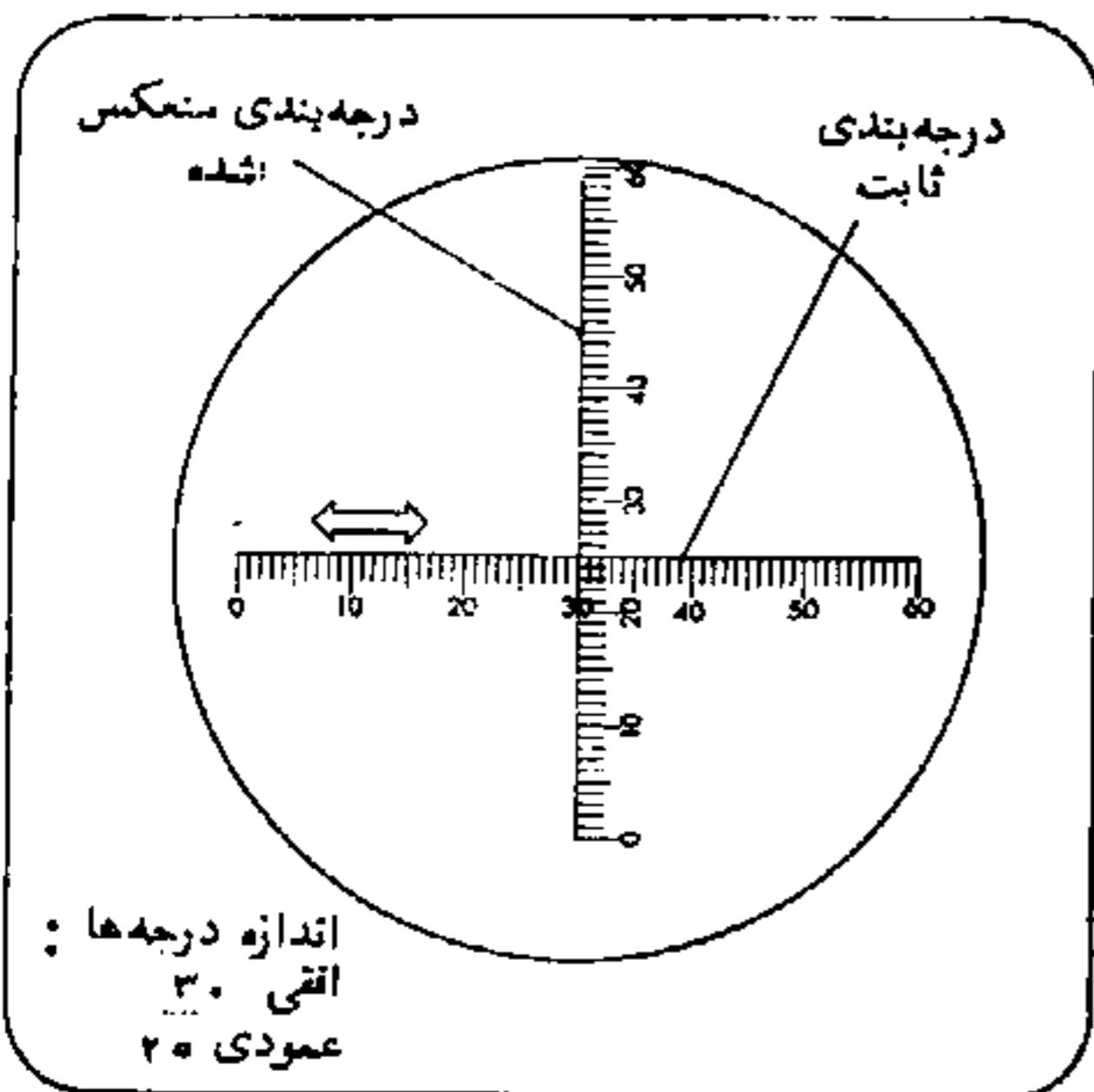
(Angle Dekkor)

دکور زاویه که ها روش مقایسه کار میکند، در اصل یک نوع اتو کولیماتور است. از این دستگاه برای اندازه گیری موازی بودن، همواری و یکنواخت بودن درازه، و غیره استفاده میشود. با دکور زاویه، اندازه ها به دقیقه قوس تعیین میشوند. انحراف های زاویه ای در یک زمان روی دو صفحه اندازه گیری میشوند.

آزمایش موازی بودن قطعه کار

۱- آمده کردن دستگاه

- الف) پیچ بست را باز کنید و دکور زاویه را در حالت عمودی قرار دهید. پیچ بست را بیندید .
- ب) دکور زاویه را به جریان برق مناسبی وصل کرده لامپ آنرا روشن کنید .

ج) صفحه صافی دکورزاویه را با دقت تمیز کنید.
تذکر : چون از صفحه صافی دکورزاویه بعنوان بازتابنده استفاده میشود، در تمیز کردن آن باید دقت زیادی بکار بردتا خراش برندارد.

د) از عدسی چشمی نگاه کرده، درجه بندی ثابت را در کانون عدسی تنظیم کنید.

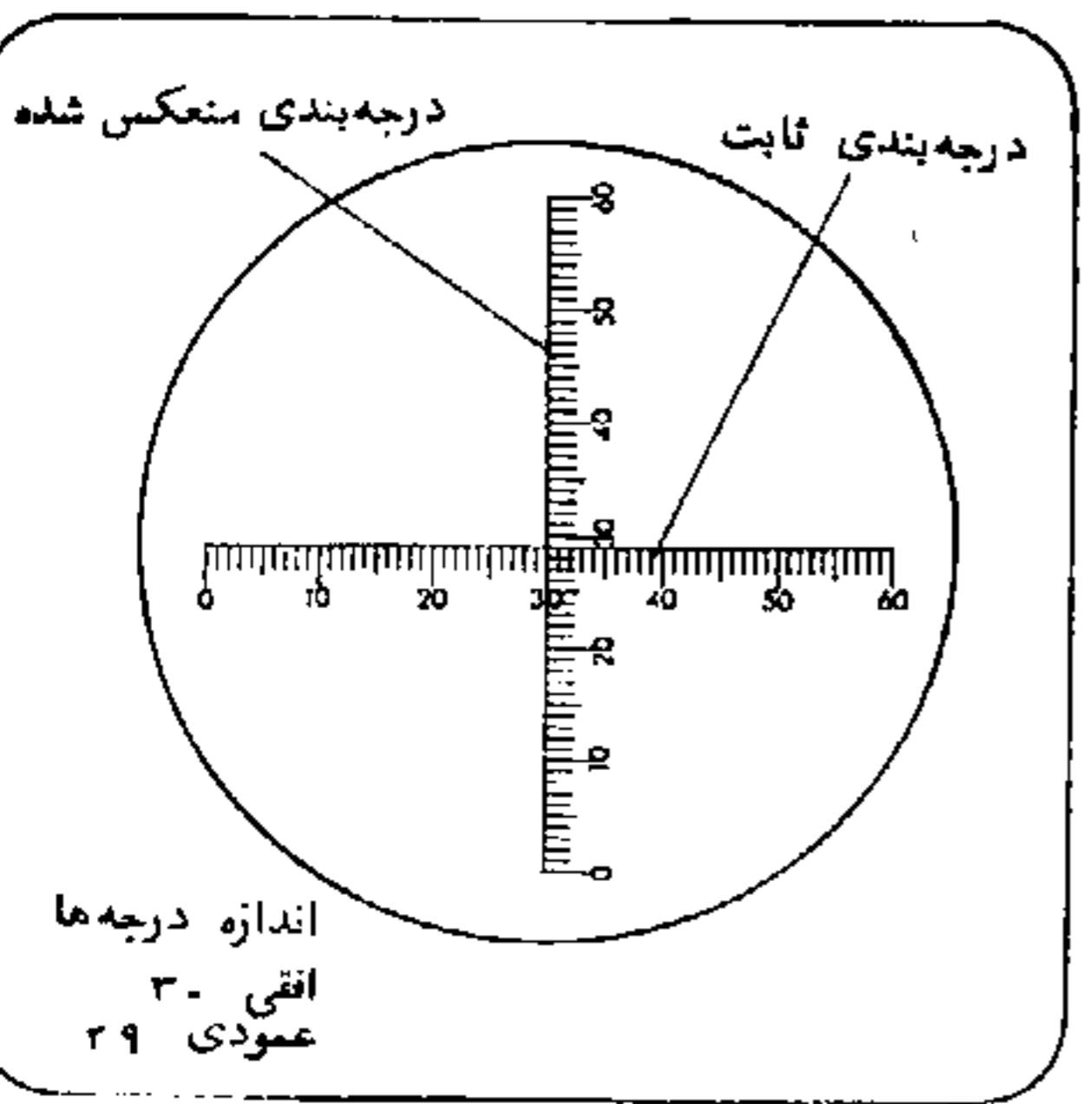
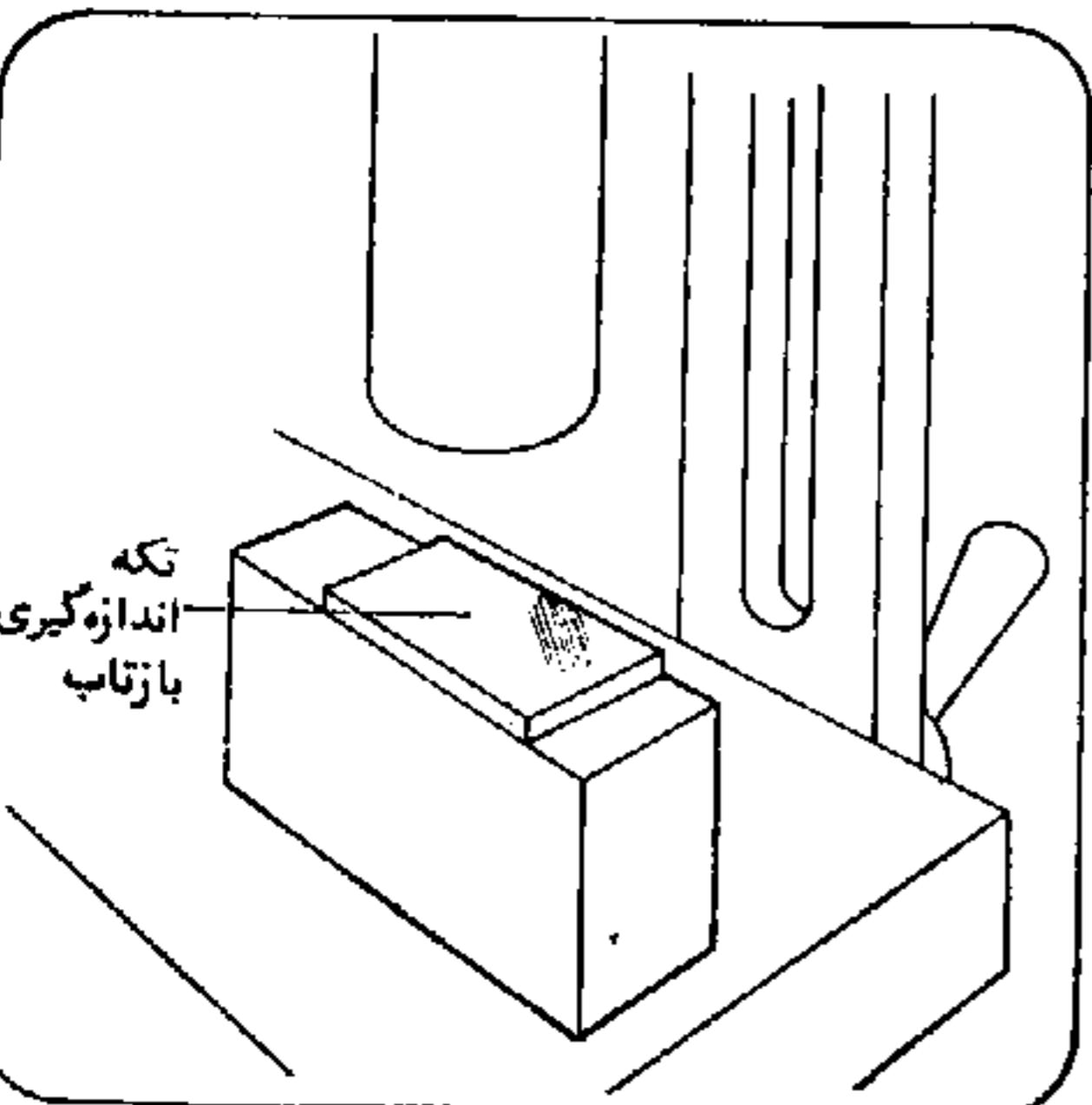
ه) موقعیت درجه بندی منعکس شده را ملاحظه کنید.
تذکر : اگر درجه بندی منعکس شده در وسط نباشد، یا اصلاً دیده نشود، نشانه آنست که دکور بر صفحه صافی عمود نیست.

دکورزاویه را دوباره تنظیم کنید و پیچ بست را بیندید.

و) با چرخاندن پیچ تنظیم، درجه بندی ثابت را در مرکز درجه بندی منعکس شده قرار دهید.

ز) عدسی چشمی را بچرخانید تا درجه بندی منعکس شده موازی به صفحه صافی قرار گیرد.

ح) درجه بندی عمودی را بخوانید و یادداشت کنید (اندازه اولیه).

الف) قطعه کار را تمیز کنید.
ب) قطعه کار را زیر عدسی دکورزاویه و موازی بالبه صفحه صافی قرار دهید.

ج) از عدسی چشمی نگاه کنید و تصویر منعکس

شده را ملاحظه کنید.

تذکر : اگر تصویر منعکس شده تار است، از یک تکه اندازه گیری بعنوان بازتابنده استفاده کنید.

۳- تعیین موازی بودن

الف) درجه بندیهای افقی و عمودی را بخوانید و یادداشت کنید.

تذکر :

۱) اگر اندازه خوانده شده، با اندازه اولیه مساوی باشد، سطح مورد آزمایش موازی است.

۲) اگر اندازه ها فرق داشته باشند، قطعه کار موازی نیست.

ب) مقدار انحراف را تعیین کنید. (اندازه های خوانده شده از درجه بندی عمودی را زهم کم کنید)

مثال :

در شکل، انحراف موازی بودن (معادل ۴ دقیقه) نشان داده شده است.

ج) جهت انحراف را تعیین کنید.

موارد دیگر استفاده از دکور زاویه

موازی بودن بدوسر قطعات بلند را باسانی میتوان آزمایش کرد . طریقه آماده کردن دستگاه و قطعه کار در شکل نشان داده شده است .

آزمایش سطح های زاویه دار

انحراف زاویه سطح قطعه کار را با مقایسه آن با استانداردی مانند فرمان اندازه گیر زاویه و خط کش سینوسی (که با زاویه مورد نظر تنظیم شده باشد) میتوان مشخص کرد .

۱- آماده کردن دکور زاویه

الف) صفحه صافی دکور زاویه را تمیز کنید .

ب) فرمان اندازه گیری زاویه یا خط کش سینوسی را برابر با زاویه مورد نظر تنظیم کنید و آنرا روی صفحه صافی قرار دهید .

ج) دستگاه را عمود بر سطح بازتابنده قرار داده دقیقاً آنرا تنظیم کنید تا تصویر منعکس شده در مرکز علیسی دیده شود .

تذکر : اگر خط درجه بندی منعکس شده در مرکز درجه بندی ثابت دیده نشود، فرمان اندازه گیری زاویه را آنقدر بچرخانید تا انتظام موردنظر بدست آید .

د) درجه بندی افقی و عمودی را بخوانید و یادداشت کنید . (اندازه اولیه) .

۲- تنظیم جای قطعه کار

الف) فرمان اندازه گیری زاویه را از روی صفحه صافی بردارید .

ب) قطعه کار را تمیز کرده روی صفحه صافی قرار دهید .

ج) از علیسی چشمی نگاه کنید و با تنظیم جای قطعه کار و چرخاندن آن ، خط درجه بندی منعکس شده را در مرکز درجه بندی ثابت قرار دهید .

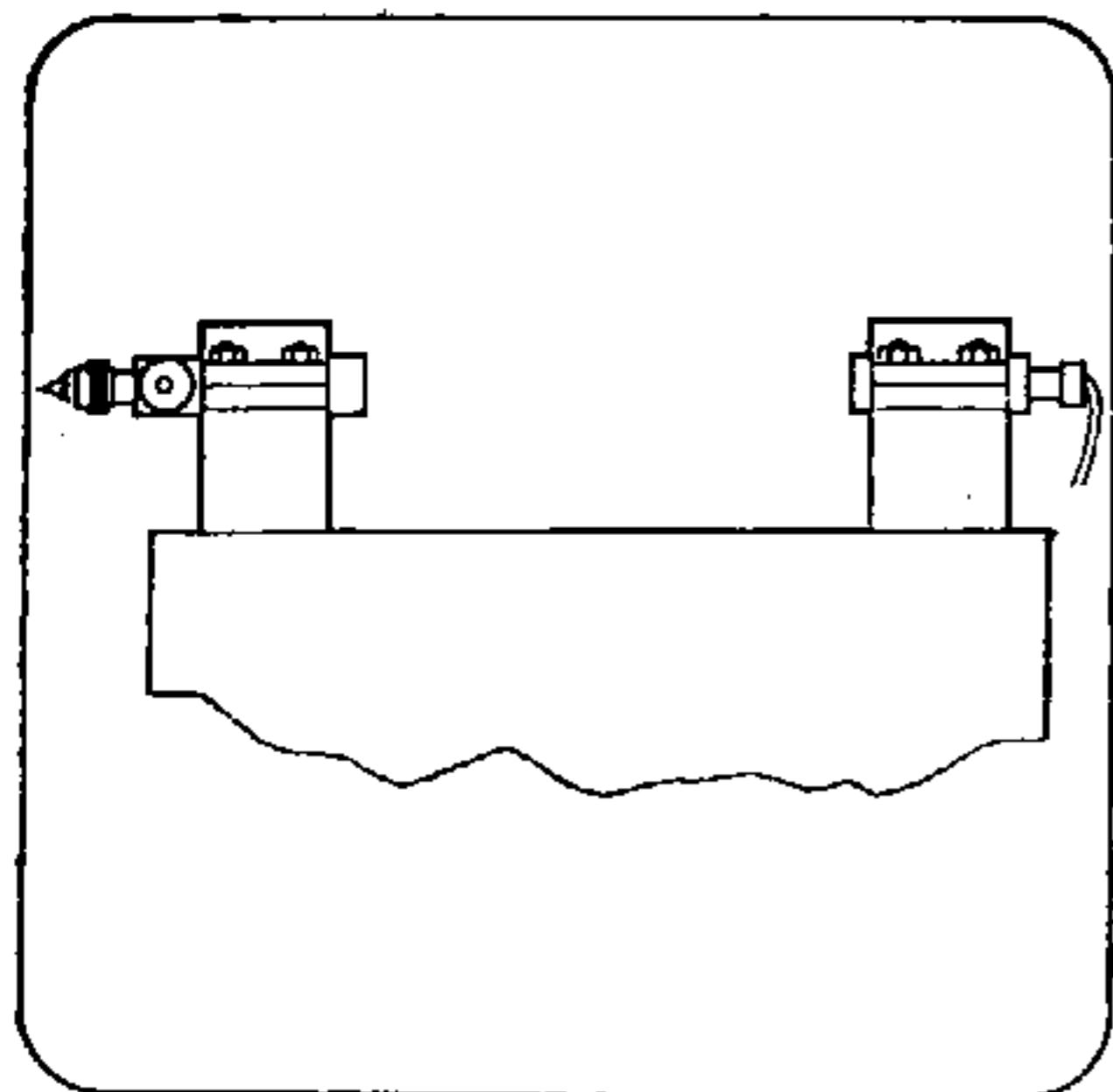
د) درجه بندی عمودی منعکس شده را یادداشت کنید .

۳- تعیین انحراف زاویه

اختلاف بین اندازه اولیه و اندازه خوانده شده انحراف زاویه را بدست میدهد .

موارد استفاده از تلسکوپ

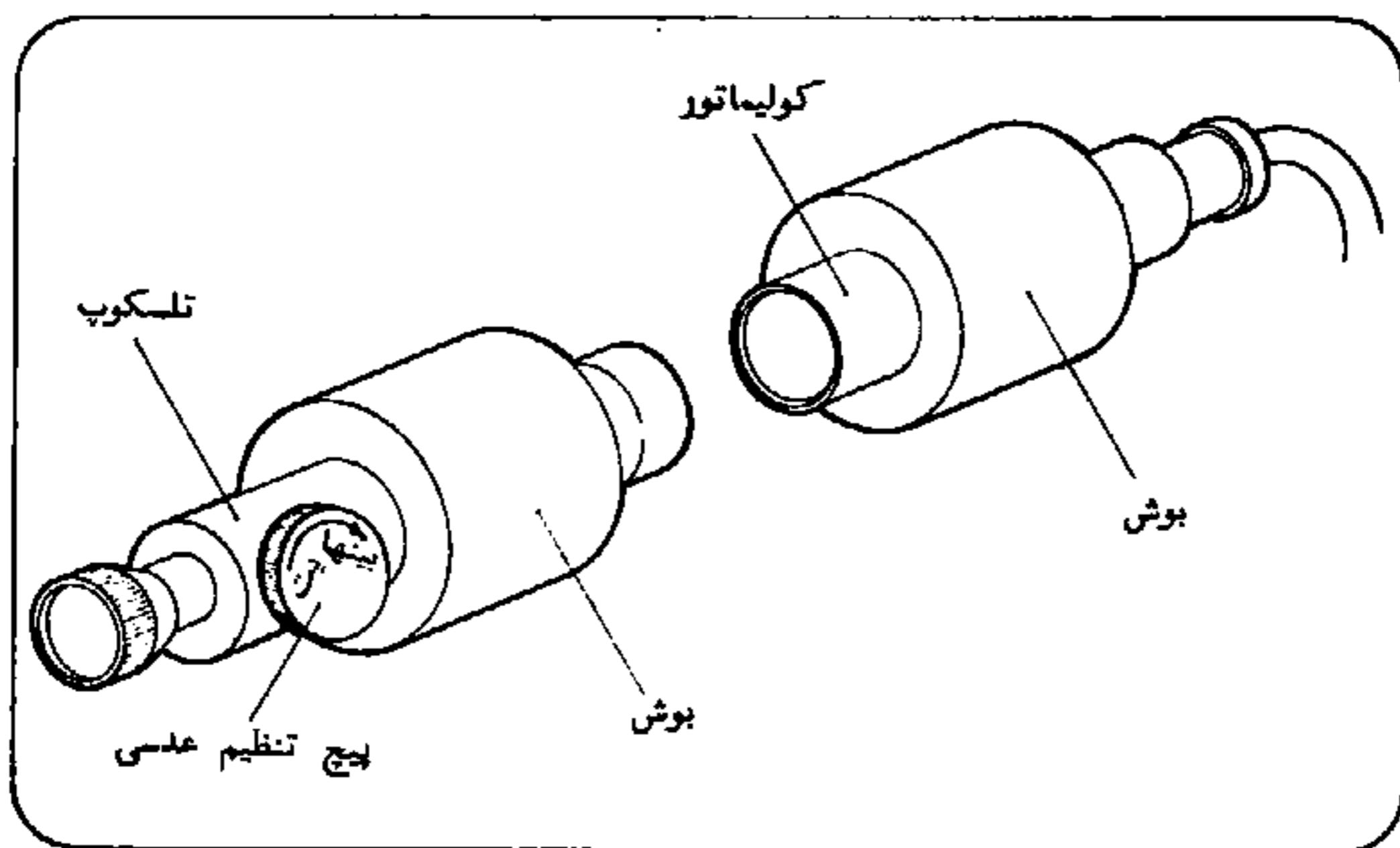
امروزه بجای بکار بردن خط کش های بلندوسیم های اندازه گیری برای بازرسی یکنواختی درازای محورها، پسترماشین های ابزار، یا طاقانها و بوشهای از تلسکوپ و اتو کولیماتور استفاده می شود، زیرا کار با این دستگاهها ساده تر و دقیق تر است. قطر کولیماتور و تلسکوپ یکی است و محور نورانی آنها بر محور مکانیکی عمود می باشد.

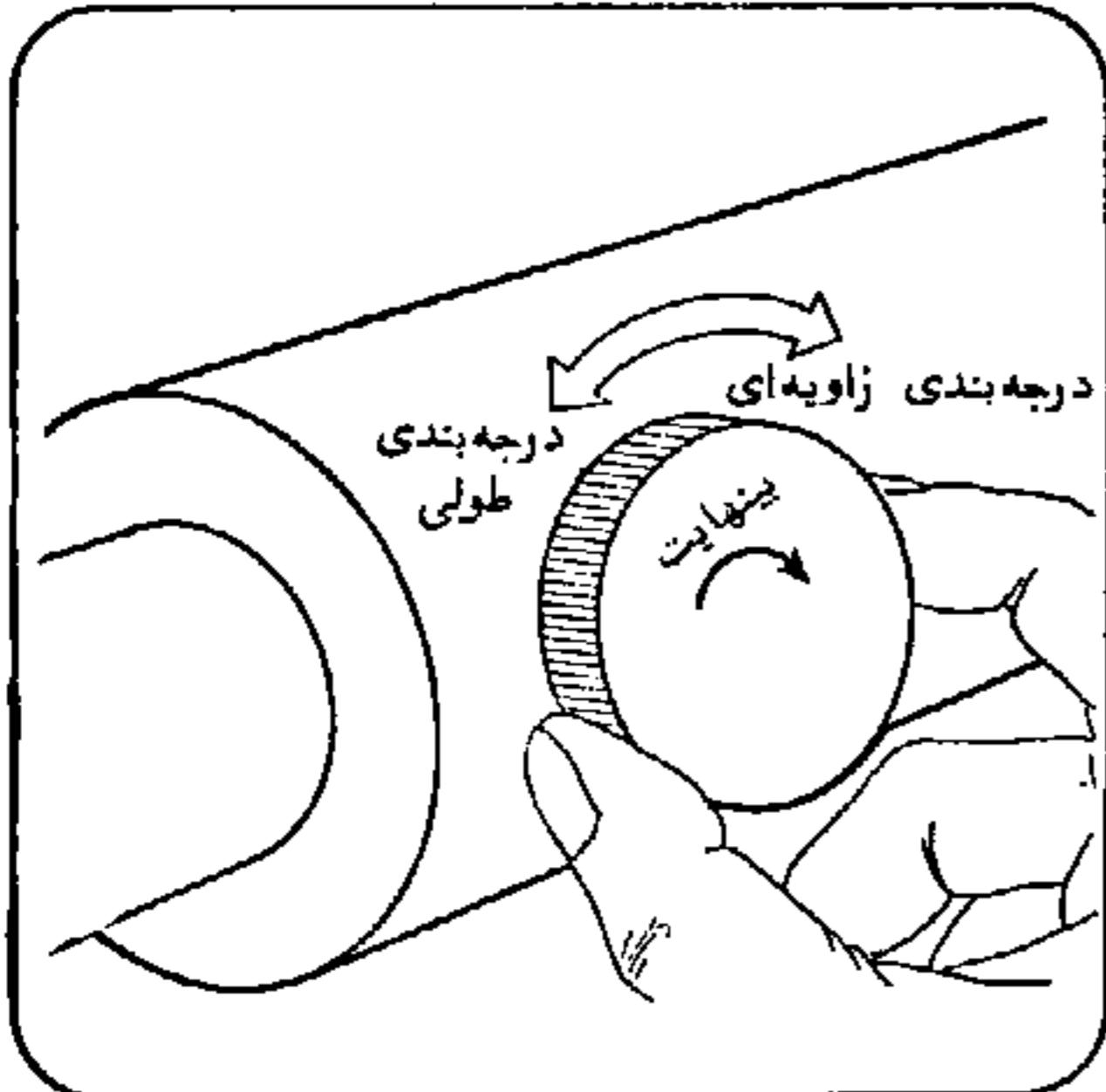
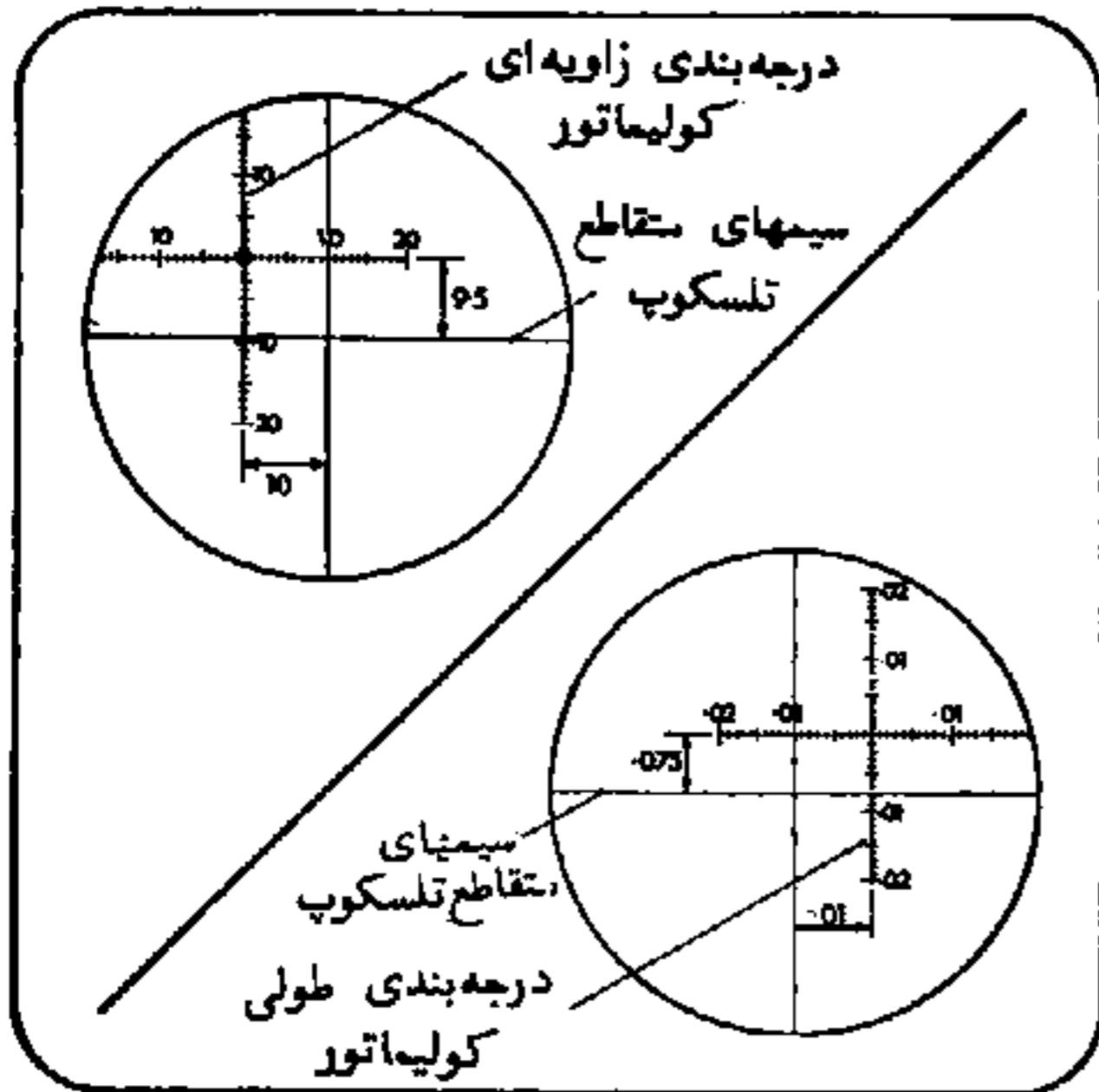
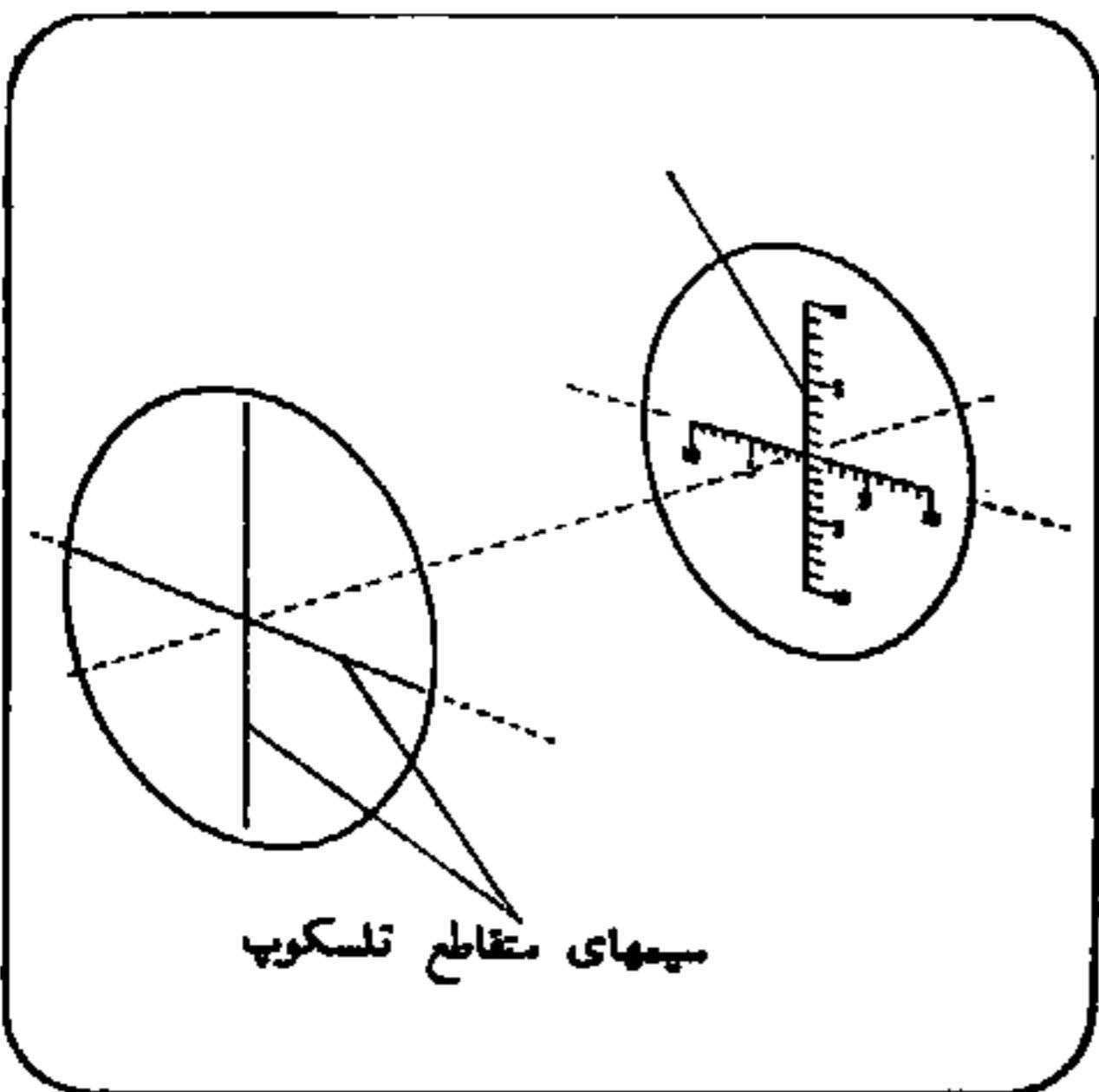
حدود اندازه گیری - از مترقا بینهایت
لعندهای از موارد استفاده - در یک امتداد قراردادن یا طاقانها
(مثال - دو یا طاقان با فاصله 3 متر)

۹- سواره کردن تلسکوپ و کولیماتور

در اغلب موارد هر دو دستگاه در بوشهای متعدد مرکزی قرار داده می شوند. (بوشهای با تولرانس بسیار کمی قابل قرار گرفتن در درون یا طاقانها هستند).

- الف) تلسکوپ، کولیماتور و سوراخ بوشهای را تمیز کنید.
- ب) پادقت تلسکوپ و کولیماتور را در بوشهای قرار دهید.
- ج) روی بوشهای درون سوراخ یا طاقانها را تمیز کنید.
- د) تلسکوپ و کولیماتور را که در بوشهای قرار دارند پادقت در سوراخ یا طاقانها قرار دهید.
- ه) کولیماتور را به جریان برق مناسبی وصل کنید و آنرا روشن کنید.

۳- دریک امتداد قراردادن سیمهای متقطع تلسکوپ و درجه بندیهای کولیماتور

الف) بدرون تلسکوپ نگاه کنید و با پرخاندن تلسکوپ، سیمهای متقطع را در دو صفحه عمودی واقعی قراردهید.

ب) با تنظیم علی، درجه بندیهای کولیماتور را در کانون علی قرارداده و کولیماتور را چنان تنظیم کنید که درجه بندیهای عمودی واقعی، در دو صفحه افقی و عمودی قرارگیرند.

۴- تعیین دریک امتداد بودن دوسو راخ کولیماتور دارای دو درجه بندی است. با استفاده از این درجه بندیها، میتوان خطاهای دریک امتداد بودن سوراخها را بر حسب واحدهای طولی یا زاویه‌ای تعیین کرد.

تعیین خطاهای دریک امتداد بودن با درجه بندی زاویه‌ای

الف) تلسکوپ را روی بینهایت تنظیم کنید و درجه بندی زاویه‌ای را در کانون علی قرار دهید.

ب) درجه بندیهای افقی و عمودی را بخوانید (به دقیقه قوسی).

ج) درجه های خوانده شده را یادداشت کنید.
تذکر: اگر اندازه گیری بر حسب واحدهای طولی مورد نظر باشد، باید با تنظیم کولیماتور، درجه بندی زاویه‌ای را با سیمهای هدف گیر منطبق کرد.

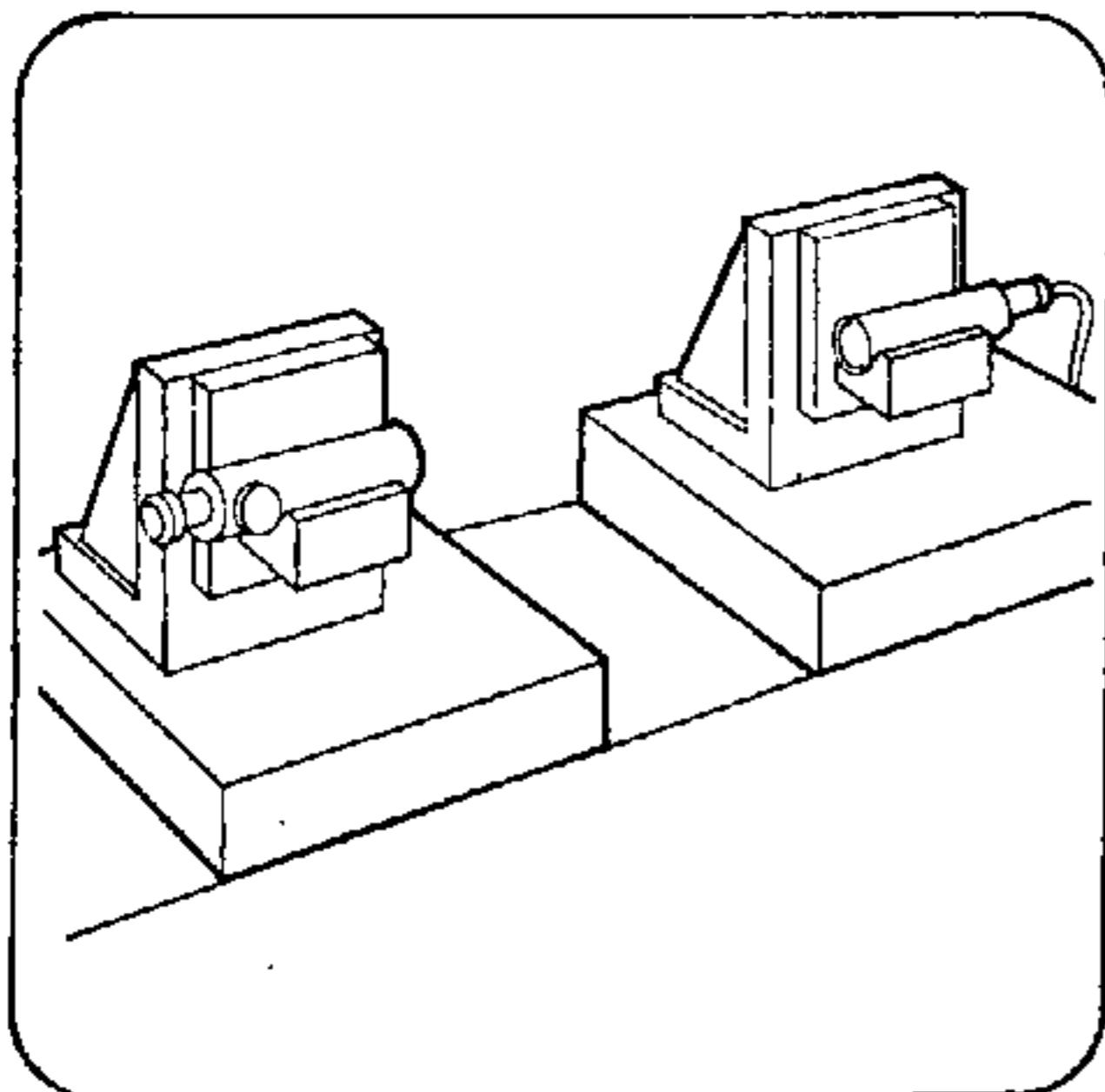
تعیین خطاهای در یک امتداد بودن

با درجه‌بندی خطی

الف) تلسکوپ را تنظیم کنید تا درجه‌بندی خطی کولیماتور در کانون عدسی قرار گیرد.

ب) درجه‌بندیهای افقی و عمودی را بخوانید.
(بهاینج).

تذکر: اگر سوراخ یا طاقانها کاملاً در یک امتداد باشند، درجه‌بندی کولیماتور و سیمهای متقاطع تلسکوپ منطبق می‌شوند و در دو صفحه (افقی و عمودی) صفرخوانده می‌شود.

موارد دیگر استفاده

در یک امتداد قراردادن سطوح افقی و عمودی.

شرح تولرانس‌های هندسی

تولرانس برای راست بودن و تخت بودن

توجه:

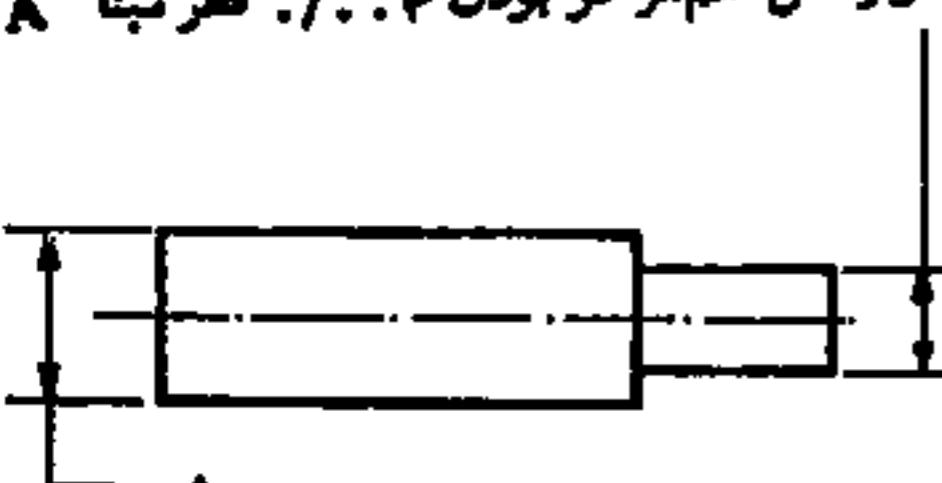
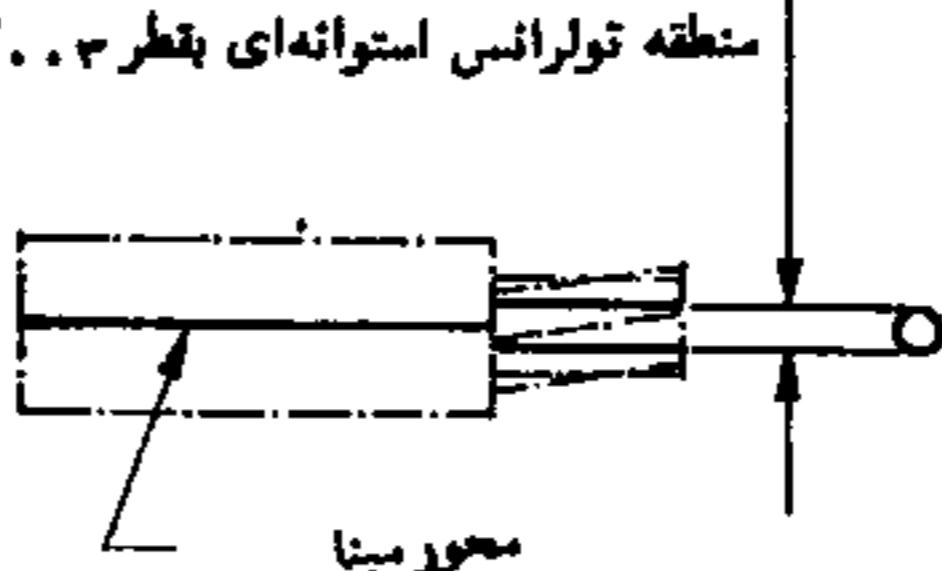
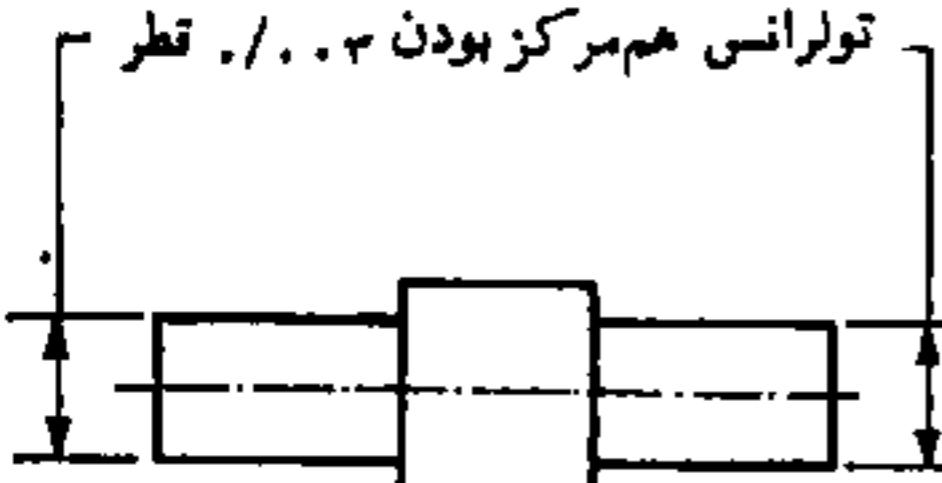
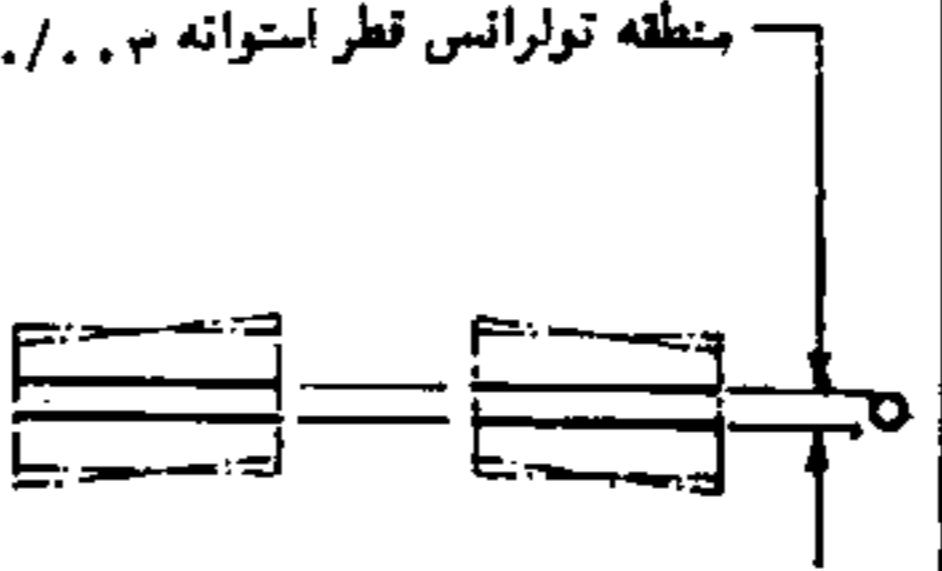
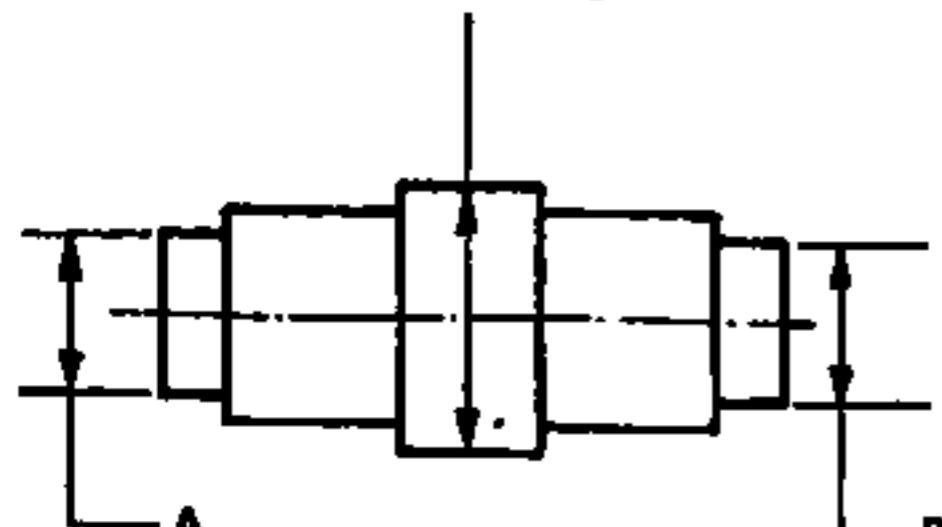
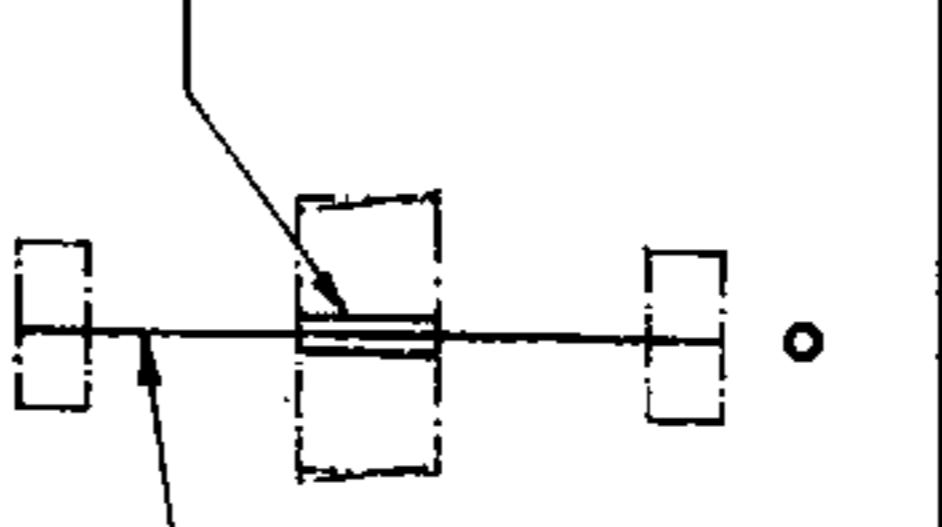
TP = تولرانس موقعیت

مثال		نقشه برطبق I.S.O علامت پیشنهادی
راست بودن ۱ خط روی مفعمه		
(۲) راست بودن ۲ برای محورها یا مفعمه‌های میانه		
تولرانس راست بودن ۰.۰۳/. . . قطر		
تخت بودن ۱		
تخت بودن ۲		

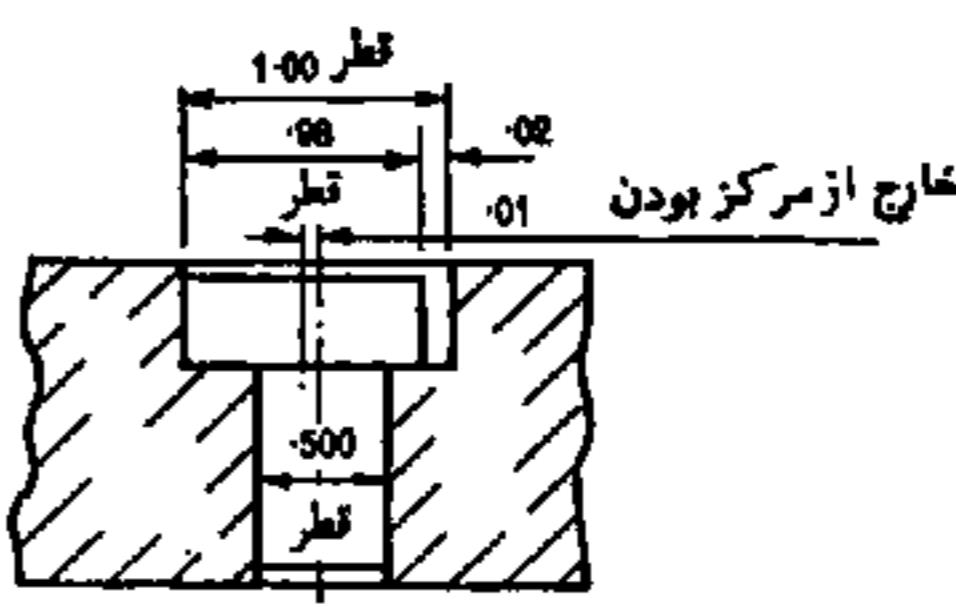
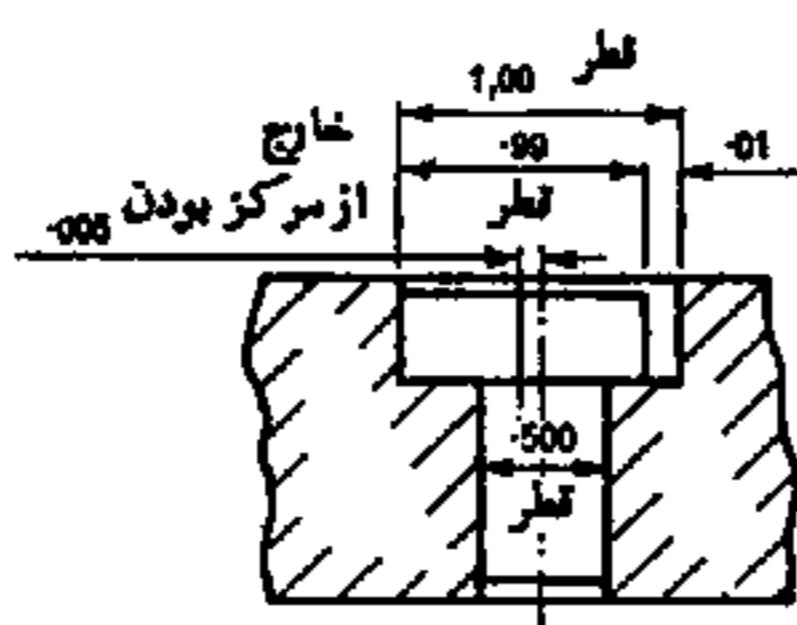
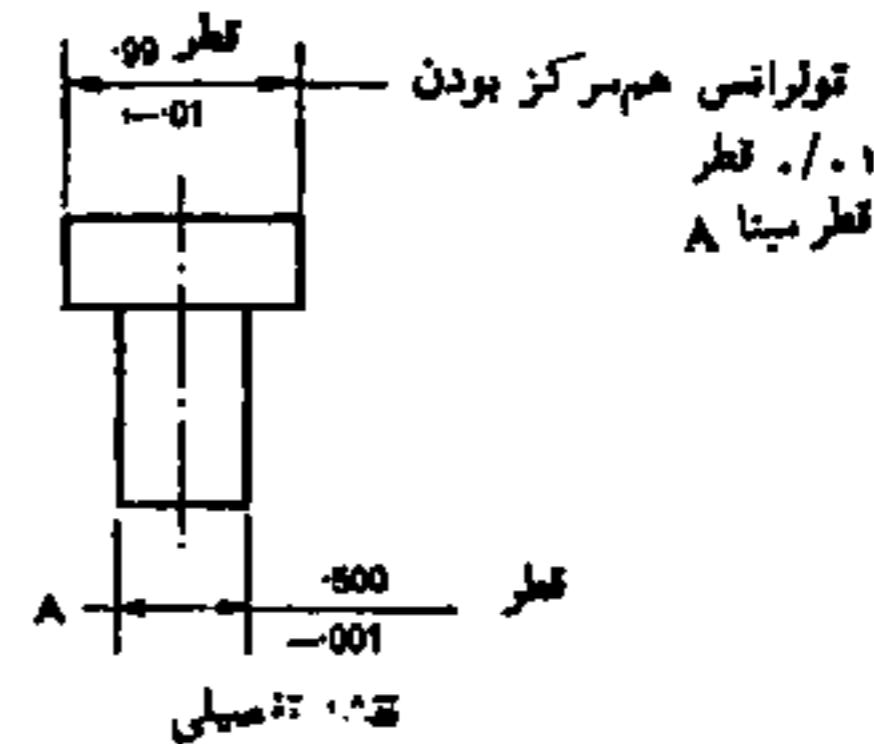
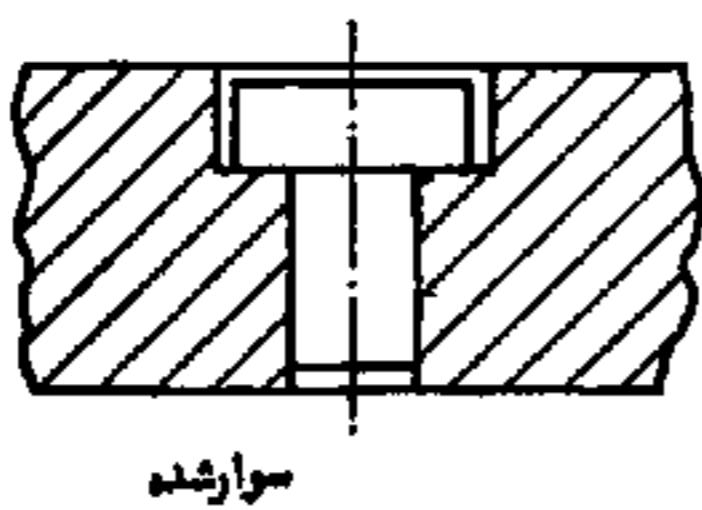
مثال		نقشه بر طبق 15.0 علامت پيشنهادي
<p>موازى بودن ۱</p> <p>تولرانس موازى بودن ۰/۰۳ ./. ب هنا بنا منحه A</p>		<p>منطقه تولرانس ۰/۰۳ ./. از يكديگر منحه هاي با منحه بنا</p>
<p>موازى بودن ۲</p> <p>تولرانس موازى بودن ۰/۰۳ ./. ب هنا بنا منحه A</p>		<p>منطقه تولرانس منحه هاي موازى منحه بنا و بنا ملئه ۰/۰۳ ./. از يكديگر</p>
<p>موازى بودن ۳</p> <p>تولرانس موازى بودن ۰/۰۳ ./. قطر لطر بنا A</p>		<p>منطقه تولرانس استوانه اي موازى با بنا قطر ۰/۰۳ ./. محور بنا</p>

مثال		نقشه بر طبق 1.S.O علامت پیشنهادی
<p>گونیائی بودن ۱</p> <p>تولرانس گونیائی بودن . +/-. ۰.۳ میانا صفحه A</p>	<p>منطقه تولرانس صفحه ها بر صفحه میانا عمود هستند و باهم بساندازه . +/-. ۰.۳ فاصله دارند</p> <p>صفحه میانا</p>	
<p>گونیائی بودن ۲</p> <p>تولرانس گونیائی بودن . +/-. ۰.۳ میانا صفحه A</p>	<p>منطقه تولرانس استوانه ای پطر . +/-. ۰.۳ عمود بر صفحه میانا</p> <p>صفحه میانا</p>	
<p>گونیائی بودن ۳</p> <p>تولرانس گونیائی بودن . +/-. ۰.۳ میانا صفحه A</p>	<p>منطقه تولرانس صفحه های عمود بر صفحه میانا بفاصله +/-. ۰.۳ از هم دیگر</p> <p>محور میانا</p>	
<p>گونیائی بودن ۴</p> <p>تولرانس گونیائی بودن . +/-. ۰.۳ میانا صفحه A</p>	<p>منطقه تولرانس دو صفحه عمود بر محور میانا با فاصله . +/-. ۰.۳ از هم دیگر</p> <p>محور میانا</p> <p>محور اصلی سوراخهای A</p>	
<p>زاویه داشتن</p> <p>تولرانس زاویه داشتن . ۰.۳ میانا صفحه A</p> <p>39° TP</p>	<p>منطقه تولرانس دو صفحه که نسبت به میانا زاویه ۳۹° دارند و هم . ۰.۳ فاصله دارند</p> <p>صفحه میانا</p>	

تولرانس هندسی
تولرانس برای هم مرکز بودن

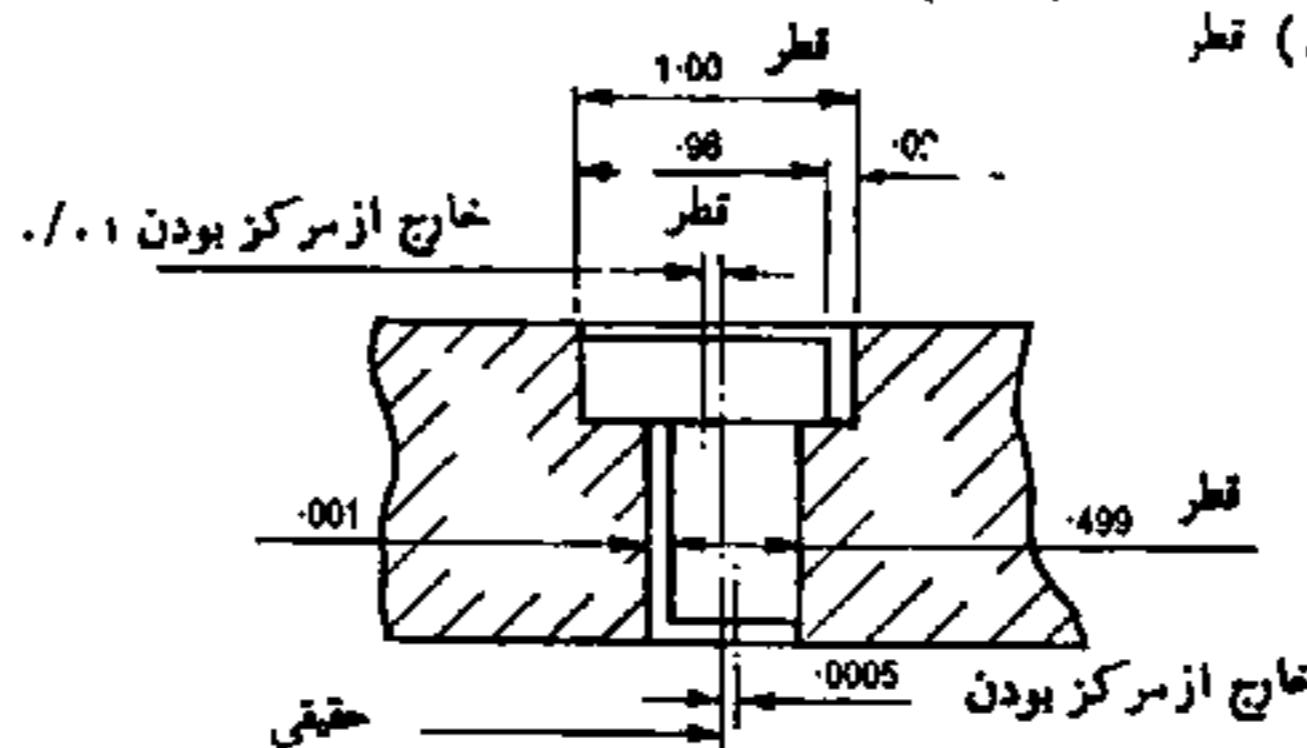
مثال		تشهی بر طبق 1.8.0 عملات پیشنهادی
<p>هم مرکز بودن ۱</p> <p>تولرانس هم مرکز بودن 0.03 mm. قطر مبنای A</p> 	<p>هم مرکز بر اساس مبنای منطقه تولرانس استوانه ای با قطر 0.03 mm.</p> 	
<p>هم مرکز بودن ۲</p> <p>تولرانس هم مرکز بودن 0.03 mm. قطر</p> 	<p>منطقه تولرانس قطر استوانه 0.03 mm.</p> 	
<p>هم مرکز بودن ۳</p> <p>تولرانس هم مرکز بودن 0.03 mm. قطر نقطه های مبنای B و A</p> 	<p>منطقه تولرانس قطر استوانه 0.03 mm. هم مرکز نسبت به مبنای</p> 	

تولرانس هندسی
تولرانس برای هم‌مرکز بودن

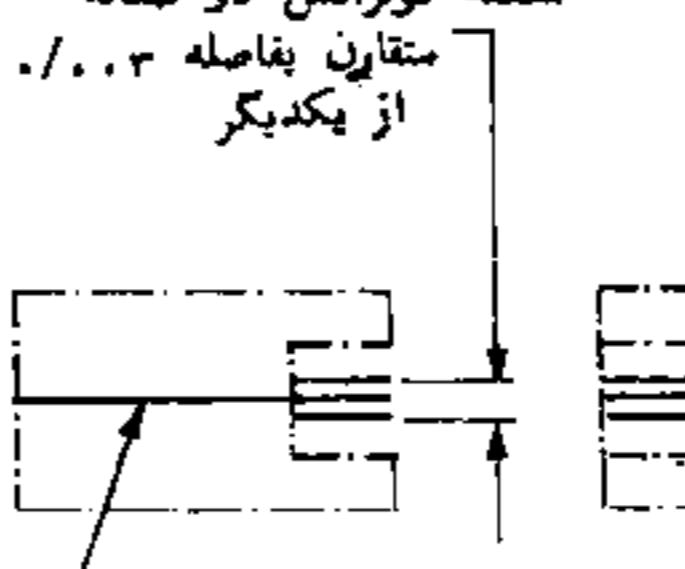
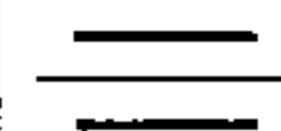
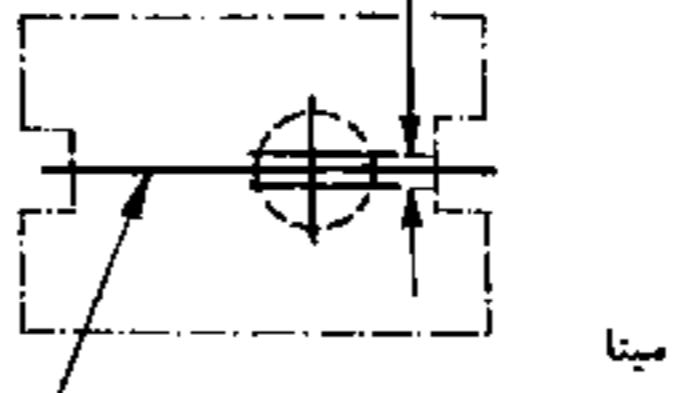

سرخار و بدنه آن از فلزی است که در حد ما کزیم توانائی است
هم‌مرکز بودن مؤثر - توانائی هم‌مرکز بودن (.۰/۰۱) قطر

خار بالای فلز در حد ما کزیم توانائی آن و بدنه در حد
ما کزیم توانائی فلز که در روی اندازه گیر تغایش داده شده است
تولرانس هم‌مرکز بودن مؤثر - تولرانس ذکر شده (.۰/۰۱ + .۰/۰۲)
تولرانس در اندازه سر (.۰/۰۱) - (.۰/۰۲) قطر

سرخار و بدنه آن از فلزی است که در حد ما کزیم توانائی است
هم‌مرکز بودن مؤثر - توانائی هم‌مرکز بودن (.۰/۰۱) +
تولرانس اندازه سرخار (.۰/۰۱) + تولرانس اندازه بدنه خار
(.۰/۰۱) - (.۰/۰۲) قطر

مثال	شرح محدوده صفحه میانی شکل باید در منطقه تولرانس که در شکلها تعایش داده شده است واقع شود	نقشه برطبق 1.5.0 علاوه پیشنهادی
مقابله ۱ بنای پهناز A تولرانس تقارن در پهناز .۰۰۳	منطقه تولرانس دو صفحه متقابله با فاصله .۰۰۳ از یکدیگر متناهی (صفحه اصلی پهناز A)	
مقابله ۲ پهناز A و B با تولرانس متقابله برابر .۰۰۳ پهناز	منطقه تولرانس دو صفحه که از یکدیگر با فاصله .۰۰۳، فاصله دارند پهناز A و B متقابله برابر .۰۰۳ پهناز	
مقابله ۳ درایخ بقطر (X) تولرانس تقارن با فاصله .۰۰۳، پهناز میانی پهناز A و B هستند	منطقه تولرانس دو صفحه با فاصله .۰۰۳ از یکدیگر قرار دارند و نسبت به سینا متقابله میباشند پهناز A و B میانی هستند	

مثال	شرح	نقشه بر طبق I.S.O علالت پیشنهادی
<p>حالت ۱</p> <p>سوراخ با قطر (X) تولرانس موقعیت ۰.۰۳. قطر</p> <p>2.50 TP</p> <p>3.50 TP</p>	<p>توجه: محور شکل باید در منطقه تولرانس که در اینجا نمایش داده شده است قرار گیرد.</p> <p>منطقه تولرانس استوانه ۰.۰۳. قطر در موقعیت واقعی</p> <p>2.52</p> <p>3.50</p>	
<p>حالت ۲</p> <p>سه سوراخ با قطر (X) تولرانس موقعیت ۰.۰۱. قطر</p> <p>3.00 TP</p> <p>2.00 TP</p>	<p>منطقه تولرانس سه استوانه پلطر ۰.۰۱ در موقعیت حقیقی</p> <p>3.00</p> <p>2.00</p>	
<p>حالت ۳</p> <p>سه سوراخ با قطر (X) تولرانس موقعیت ۰.۰۴. قطر به مبنای قطر A و صفحه B</p> <p>3.00R TP</p> <p>4.0 TP</p>	<p>منطقه تولرانس دو استوانه پلطر ۰.۰۴ در موقعیت حقیقی که به مبنای صفحه B و محور مستقیم دارد.</p> <p>3.00</p> <p>4.0</p>	

سخنی با خوانندگان میراثی

کتاب اندازه‌گیری و کنترل فنی در تولید، بمنظور آموزش کارگران و سیله کارشناسان و متخصصان صندوق کارآموزی با مراجعه به منابع و مأخذ علمی داخلی و خارجی، ترجمه و تألیف گردیده و هدف آن بوده کسره کارگران با اصول صحیح کار آشنا شوند، ابزار و وسائل کار خود را بشناسند و شیوه کاربرد هر یک را دریابند. ساده نویسی و پرهیز از بکار بردن لغات و اصطلاحات نا آشنا و نیز توجه به همه جوانب امر از جمله نکاتی بوده که سعی شده تا حد امکان رعایت گردد.

لیکن با همه کوششی که بعمل آمده، بی‌شک تفاصل و عیوبی دارد که از نظر دقیق و موشکاف مطلعین امور فنی پوشیده نخواهد ماند.

بدین جهت صندوق کارآموزی از عموم صاحب - نظران و کارشناسان آموزش حرفه‌ای انتظار دارد پس از مطالعه، نظرات اصلاحی خود را با صندوق کارآموزی در میان گذارند تا در چاههای بعدی مورد استفاده قرار گیرد.